

Ombudsmanden for Inatsisartut

Beretning for 2021

Ombudsmanden for Inatsisartut

Noorlernut 53
Postboks 1606
3900 Nuuk
Tlf. +299 32 78 10
www.ombudsmand.gl

I beretningen omtales:

Inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut som ombudsmandsloven.

Landstingslov nr. 8 af 13. juni 1994 om sagsbehandling i den offentlige forvaltning med senere ændringer som sagsbehandlingsloven.

Landstingslov nr. 9 af 13. juni 1994 om offentlighed i forvaltningen med senere ændringer som offentlighedsloven.

Inatsisartutlov nr. 1 af 21. november 2013 om magtanvendelse inden for det sociale område med senere ændringer som magtanvendelsesloven.

Inatsisartutlov nr. 7 af 8. juni 2014 om radio- og tv-virksomhed som radio- og tv-loven.

Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 8 af 5. juli 2006 om reklamer og sponsorering i radio og tv som reklamebekendtgørelsen.

Lov nr. 169 af 5. juni 1953 om Danmarks Riges Grundlov som grundloven.

Landstingslov nr. 18 af 31. oktober 1996 om fiskeri med senere ændringer som fiskeriloven.

Selvstyrets bekendtgørelse nr. 8 af 8. april 2016 om licens til kvoter til fiskeri som licensbekendtgørelsen.

Selvstyrets bekendtgørelse nr. 16 af 8. november 2017 om støtte til børn som børnestøttebekendtgørelsen.

Beretningen kan hentes i PDF-version på ombudsmandens hjemmeside:
www.ombudsmand.gl

Oplag: 330 stk.

Grafisk design: iCICERO, grafisk produktion Nuuk

Tryk: Johnsen Graphic Solutions A/S

Fotos: Henrik Bach (forsiden og side 3, 38 og 46)

Amalie Gustafsson (side 6, 9, 10 og 28)

Kamilla Jensen (side 48, 55, 56, 59 og 62)

Maliina L. Lyberth (side 60)

ISSN: 2245-1382

TIL INATSISARTUT

Idet jeg henviser til § 10, stk. 1, i ombudsmandsloven, afgiver jeg hermed min beretning for 2021.

Nuuk, april 2022

Vera Leth
Vera Leth

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	ÅRET DER GIK	7
2	ARTIKLER	11
	2.1 Manglende hjemmelsgrundlag for afslag på fiskerilicens	11
	2.2 Inhabilitet i forvaltningen	14
	2.3 Optagelse i botilbud uden samtykke	17
	2.4 Udstedelse af bekendtgørelser på baggrund af bemyndigelsesbestem- melser	25
3	OFFENTLIGGJORTE SAGER	29
	3.1 Ikke muligt at fastsætte forbud mod reklamer med politiske anskuelser (2021-1)	29
	3.2 Kommune kunne ikke bortvise medarbejder (2021-2)	30
	3.3 En afgørelse skal sendes til en borger samtidig på grønlandsk og dansk (2021-3)	31
	3.4 Afslag på ny jollelicens i strid med loven. Politisk beslutning ikke en del af gældende ret (2021-4)	32
	3.5 Helt uacceptabel sagsbehandling af sager om anbringelse og hjemgivelse af tre anbragte børn (2021-5)	33
	3.6 Manglende reaktion på ansøgning om støtteperson til et barn på grund af inhabilitet i kommunens forvaltning (2021-6)	35
	3.7 Opfølgning på sager omtalt i tidligere beretninger	36

4	ANDRE SAGER	39
4.1	Genoptagelser af meddelte afgørelser	39
4.2	Hele dokumenter og sager kan ikke uden videre undtages fra aktindsigt ..	40
4.3	Ombudsmanden kunne ikke kritisere Boligklagenævnets afgørelse	41
4.4	Klage over privatperson falder uden for ombudsmandens kompetence	42
4.5	Forkerte myndigheder behandlede ansøgning om betaling af hjemrejse- udgifter	42
4.6	En borgers medansvar for forlænget sagsbehandlingstid i ansøgning om tildeling af førtidspension	43
4.7	Kommune kunne ikke kræve udbetalt underholdsbidrag tilbagebetalt	44
4.8	En myndigheds handlinger af privatretlig karakter	45
5	MEDDELELSER EFTER OMBUDSMANDSLOVENS § 11	47
6	INSPEKTIONER	49
7	BESØG OG REJSER	57
8	PERSONALE	61
9	STATISTIK	63

ÅRET DER GIK

Af ombudsmand Vera Leth

2021 blev et år med stigende fokus på de kommunale forvaltninger

Kommunerne er alvorligt udfordrede. Det har jeg fremhævet ved flere lejligheder i de senere år.

I min beretning for 2019 oplyste jeg, at jeg på baggrund af henvendelser fra borgerne havde skrevet til hver enkelt borgmester og redegjort overordnet for sagsbehandlingslovens regler om skriftlighed, begrundelser, lovhenvvisninger og klagevejledninger. Jeg bad i brevene borgmestrene om at tage en samtale med deres respektive direktioner og indskærpe reglerne om skriftlighed.

I min beretning for 2020 skrev jeg, at det var mit indtryk, at min henvendelse til borgmestrene ikke havde gjort nogen forskel, og at det fortsat er et udbredt problem, at kommunerne ikke følger sagsbehandlingslovens bestemmelser om at give en skriftligt begrundet afgørelse, når borgerne forlanger dette i sager, hvor borgerne ikke får fuldt medhold.

Det er fortsat mit indtryk, at de kommunale forvaltninger er udfordrede på stort set alle områder, og det er mit indtryk, at der ikke sker væsentlige forbedringer på det forvaltningsretlige område.

Jeg kan ikke frigøre mig fra den tanke, at de politisk ansvarlige i de enkelte kommunalbestyrelser måske ikke har tilstrækkelig forståelse for, hvor udfordrede forvaltningerne rent faktisk er.

Derfor skrev jeg efter kommunalvalget i 2021 et brev til de nye kommunalbestyrelsesmedlemmer. I brevet nævnte jeg blandt andet mine breve fra 2019 til landets borgmestre. Jeg orienterede også de nye kommunalbestyrelsesmedlemmer om, at det er muligt for mig at fremsætte kritik, afgive henstillinger samt i øvrigt at fremsætte min opfattelse af en sag, hvilket jeg eksempelvis gør i en udtalelse eller i en inspektionsrapport.

På den baggrund meddelte jeg de nye kommunalbestyrelsesmedlemmer, at jeg som et nyt tiltag fremover vil sikre, at min vurdering af den enkelte kommunes virksomhed eller institutioner sendes direkte til borgmesteren og samtlige kommunalbestyrelsesmedlemmer, så sagerne er behørigt forankrede i overensstemmelse med reglerne i den kommunale styrelseslov.

I overensstemmelse med min øgede fokus på de kommunale forvaltninger valgte jeg i 2021 en projektorienteret tilgang til mine egen driftsager med fokus på sager om anbringelse af børn uden for hjemmet og hjemgivelse af anbragte børn. Undersøgelsen blev foretaget ved en gennemgang af et antal udvalgte sager i to tilfældigt udvalgte kommuner.

Forud for kommunebesøgene havde jeg sendt et nyt brev til hver enkelt borgmester. I brevene gav jeg en kort beskrivelse af regelgrundlaget på børnestøtteområdet for anbringelse af børn uden for hjemmet og hjemgivelse af anbragte børn.

Jeg opfordrede igen borgmestrene til at tage en samtale med deres direktioner, relevante ledere og medarbejdere, hvor de satte fokus på emnerne, idet jeg samtidig havde anledning til at udtrykke en generel bekymring over en tendens, som jeg ser i for mange klager over anbringelse af børn og unge uden for hjemmet.

Jeg oplever flere gange hvert år, at borgere oplyser, at de har følt sig presset af deres kommune til at underskrive en samtykkeerklæring til anbringelse af deres barn uden for hjemmet. Nogle borgere oplyser i den forbindelse, at kommunen har tilkendegivet, at de ikke vil få lov til at se deres barn under anbringelsen, at samværet vil blive begrænset, eller at der vil gå længere tid, før de kan få deres barn hjem igen, hvis de pågældende borgere ikke underskriver en samtykkeerklæring.

I mit brev fastslår jeg blandt andet, at det er helt afgørende, at et samtykke er fuldstændig frivilligt. Et samtykke må ikke være afgivet under tvang eller nogen form for pres. Kommunerne skal derudover sikre sig, at den der afgiver samtykket, er klar over, hvad vedkommende giver samtykket til.

I foråret 2022 håber jeg at kunne fremlægge resultatet af mine undersøgelser af kommunernes sager om anbringelse og hjemgivelse af børn. Undersøgelsen blev gennemført i oktober og november 2021.

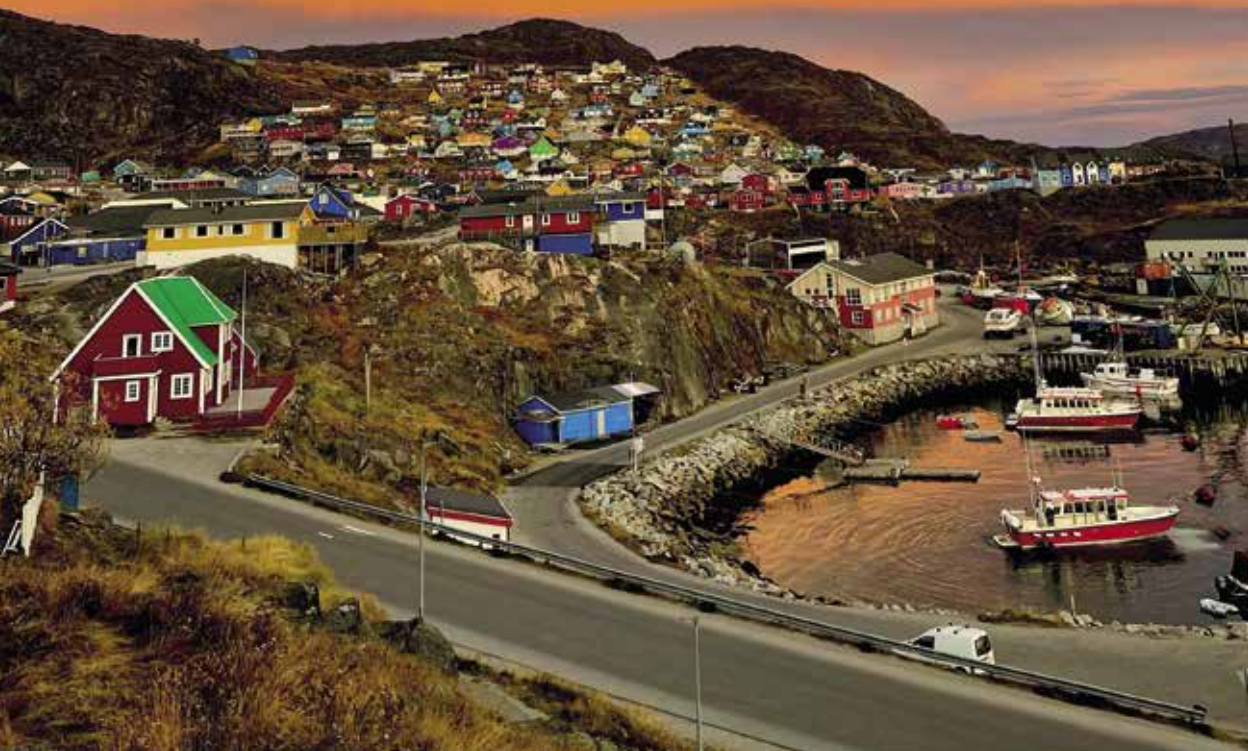
Jeg forventer at kunne afdække mere systematiske og gentagne problemer i kommunernes behandling af sager om anbringelse og hjemgivelse af børn og unge. Formålet hermed vil være at vejlede chefer og medarbejdere inden for området. Samtidigt håber jeg at kunne give de politiske beslutningstagere i Inatsisartut, Naalakkersuisut og kommunalbestyrelserne en status, som kan danne grundlag for refleksion og eventuelle nye tiltag.

I 2021 offentliggjorde jeg seks udtalelser, hvoraf tre af sagerne omhandlede klager over forskellige kommuner. I sagen 2021-5 fandt jeg kommunens sagsbehandling helt uacceptabel, mens jeg i sagen 2021-2 blandt andet kritiserede en kommune for at foretage en partshøring på delvist forkert grundlag, ligesom kommunen efter min opfattelse havde udvist passivitet i forbindelse med bortvisning af en medarbejder. I sagen 2021-6 kritiserede jeg en kommunes sagsbehandlingstid, ligesom sagen gav mig anledning til at fremkomme med en række bemærkninger om en kommunes handlemuligheder ved behandling af sager, hvor en kommunal sagsbehandler er inhabil.

Det kan man læse mere om over de følgende sider.

God læselyst.

2.1 Manglende hjemmelsgrundlag for afslag på fiskerilicens

Af specialkonsulent Henrik Bach

På baggrund af love vedtaget af Inatsisartut udsteder den offentlige forvaltning hvert år et stort antal bekendtgørelser, hvoraf en del fastsætter rettigheder og pligter for den enkelte borger.

Herudover behandler myndighederne i den offentlige forvaltning hvert år et stort antal sager og træffer afgørelser i forhold til de enkelte borgere. I juridisk sprogbrug taler man om, at myndighederne udsteder en forvaltningsakt.

En forvaltningsakt udstedes på baggrund af en retsregel. Som hovedregel findes en sådan retsregel i en lov eller en bekendtgørelse. Men undertiden kan andre retskilder udgøre et tilstrækkeligt retsgrundlag. Andre retskilder kan eksempelvis være en retssædvane, anstaltsforhold eller forholdets natur.

Generelt kan det siges, at jo mere vidtgående et indgreb er, jo klarere og mere præcis er kravet om sikker hjemmel i lov. Særligt ved indgreb i den personlige frihed fortolkes lovbestemmelser indskrænkende. I den juridiske sprogbrug taler man i disse situationer om et skærpet hjemmelskrav.

Denne problemstilling samles i den juridiske teori under begrebet legalitetsprincippet.

Legalitetsprincippet

Kort fortalt indeholder legalitetsprincippet to led.

For det første gælder den formelle lovs princip. Det indebærer, at grundloven har forrang for love og bekendtgørelser. En trindhøjere norm må ikke brydes af en trinlavere norm.

For det andet gælder der et hjemmelskrav. Det indebærer, at en myndighed kun må træffe afgørelse overfor en borger, hvis myndigheden har bemyndigelse fra lovgivningsmagten.

Ved udstedelse af en forvaltningsakt skal myndigheden påse, at der i det enkelte tilfælde er den fornødne lovgivningsmæssig bemyndigelse. Legalitetsprincippet medvirker således til at sikre, at forvaltningsmyndighedens arbejde sker inden for rammerne af gældende ret.

Myndighederne kan ikke udstede retligt bindende forvaltningsakter over for borgerne

uden gyldigt hjemmelsgrundlag. Det klare udgangspunkt er således, at der skal være et hjemmelsgrundlag, og at dette skal følges, indtil et nyt hjemmelsgrundlag er etableret. Det sker sædvanligvis gennem vedtagelse af en ny lov eller udstedelse af en ny bekendtgørelse.

Herom fastslår grundlovens § 22, at et af folketinget vedtaget lovforslag får lovskraft, når det senest 30 dage efter den endelige vedtagelse stadfæstes af kongen (regeringen), som befaler lovens kundgørelse og drager omsorg for dens fuldbyrdelse. Legalitetsprincippet afspejles heri. Det betyder blandt andet, at et vedtaget lovforslag først får lovskraft, når det er stadfæstet og kundgjort. På trods af ordlyden af grundlovens § 22 antages det, at kundgørelseskravet også gælder for bekendtgørelser.

I tilslutning hertil fastslås det i § 31, stk. 2 og 3, i inatsisartutlov nr. 26 af 18. november 2010 om Inatsisartut og Naalakkersuisut med senere ændringer, at inatsisartutlove, selvstyrets bekendtgørelser og kommunale forskrifter fastsat i medfør af inatsisartutlov, landstingslov, landstingsforordning kundgøres elektronisk efter Naalakkersuisuts nærmere bestemmelser. Disse bestemmelser er udmøntet i § 1 i bekendtgørelse nr. 1. af 2. januar 2014 om elektronisk kundgørelse, der fastslår, at inatsisartutlove, selvstyrets bekendtgørelser og kommunale vedtægter skal kundgøres elektronisk på hjemmesiden www.naalakkersuisut.gl. Dette har siden den 2. januar 2014 været den gældende bestemmelse for kundgørelse af grønlandske retsfor skrifter.

Det er et grundlæggende princip, at borgerne skal kunne få klar besked om, hvilke regler der er gældende, ligesom det skal være klart og tydeligt, hvilke pligter borgerne pålægges, og hvilke rettigheder borgerne har.

Hjemmelskravet afspejles derudover i den såkaldte magtadskillelseslære i grundlovens § 3, som fastslår, at den lovgivende magt er hos kongen (regeringen) og folketinget i forening, mens den udøvende magt er ved kongen (regeringen) alene. Derved er regeringens magt afhængig af den lovgivende magt. Dette skal forstås således, at regeringens udøvelse af magt kræver et lovgrundlag, som kun kan tilvejebringes i samarbejde med folketinget.

Hjemmelskravet er dermed indbygget i afgrænsningen af de kompetencer, der i henhold til grundloven er tildelt regeringen og folketinget.

Hverken magtadskillelseslæren i grundlovens § 3 eller grundlovens § 22 om stadfæstelse og kundgørelse af vedtagne lovforslag ville have nogen betydning, hvis en regering kunne udøve magt uden hensyntagen til, hvad der var gældende lovgivning.

Konsekvensen ved ikke at have tilstrækkelig hjemmel

Hvor en myndighed uden tilstrækkelig hjemmel foretager indgreb i borgerens retsforhold, vil der være tale om, at en regel eller forvaltningsakt mangler hjemmel. Mangler myndigheden hjemmel, vil den pågældende forvaltningsakt som udgangspunkt være helt eller delvist ugyldig.

Afslag på licens under henvisning til en pressemeddelelse

I sagen 2021-4 havde Departementet for Fiskeri og Fangst meddelt en ansøger afslag på fiskerilicens under henvisning til, at Naalakkersuisut havde besluttet med øjeblikkelig virkning at standse udstedelse af nye jollelicenser til kystnært fiskeri efter hellefisk i forvaltningsområde 47 Diskobugten på baggrund af ansøgerens bopæl. Efter ombudsmandens opfattelse indeholdt lovgivningen på ansøgningstidspunkt ikke mulighed for at meddele afslag på licens på baggrund af ansøgerens bopæl.

Ombudsmanden udtalte, at Naalakkersuisuts beslutning om øjeblikkeligt at standse udstedelse af nye jollelicenser til kystnært fiskeri efter hellefisk var i strid med det forvaltningsretlige legalitetsprincip, og at departementet ikke havde den fornødne hjemmel i lovgivningen til at anvende et bopælskriterium.

Ombudsmanden udtalte derudover, at en beslutning truffet af Naalakkersuisut ikke var en del af gældende ret, og at en beslutning om at anvende et bopælskriterium ikke kunne erstatte eller supplere gældende ret. Ombudsmanden udtalte endvidere, at departementet ikke kunne påberåbe sig en udsendt pressemeddelelse som hjemmelsgrundlag for afslaget på licens.

Ombudsmanden noterede sig, at Naalakkersuisut ifølge fiskeriloven var bemyndiget til i en bekendtgørelse at fastsætte et bopælskriterium som forudsætning for tildeling af fiskerilicens. Naalakkersuisut havde på ansøgningstidspunktet imidlertid ikke udnyttet muligheden for at fastsætte nærmere regler. Lovgivningen på ansøgningstidspunktet skulle efter ombudsmandens opfattelse derfor anvendes, indtil ny lovgivning indeholdende et bopælskriterium trådte i kraft.

På tidspunktet for vedtagelse af ny lovgivning indeholdende hjemmel til at meddele afslag på licens under henvisning til ansøgerens bopæl havde departementet i over et år efter fast praksis meddelt ansøgeren afslag på licens. Ombudsmanden henstillede på den baggrund, at departementet genoptog sagen og alle andre ansøgninger om licens indgivet i perioden indtil ny lovgivning trådte i kraft.

Forslag til yderligere læsning

I 2021-4 omtales legalitetsprincippet og det skærpede hjemmelskrav, ligesom der henvises til juridisk litteratur og tidligere ombudsmandspraksis. Se f.eks. sagen optaget under afsnit 5.6 og artiklen "Hvad må forvaltningen?" optaget under afsnit 3.2 i beretningen for 2013. Se derudover sagen optaget under afsnit 5.3 i beretningen for 2016. Udtalelser og artikler fra Ombudsmanden for Inatsisartut er tilgængelige på www.ombudsmand.gl.

Folketingets Ombudsmand har også forholdt sig til legalitetsprincippet i en række udtalelser. Se f.eks. 2015-3, 2013-24, FOB 1997.74, FOB 1989.213. Se derudover "Endelig redegørelse - Undersøgelse af Ankenævnet for Uddannelsesstøtten praksis inden for udvalgte områder". Udtalelserne kan læses på www.ombudsmanden.dk.

2.2 Inhabilitet i forvaltningen

Af fuldmægtig Maliina L. Lyberth

I et lille samfund kan det vanskeligt undgås, at en sagsbehandler indenfor den offentlige forvaltning til tider kommer i den situation, at sagsbehandleren har en relation til en borger, som sagsbehandleren skal træffe en afgørelse over for.

Borgerne i et retssamfund skal altid kunne have tillid til, at offentlig forvaltning udøves på en måde, der er saglig og korrekt. Netop forebyggelsen af, at der træffes usaglige og urigtige afgørelser i den offentlige forvaltning, er det helt centrale formål med reglerne om inhabilitet i forvaltningen.

Reglerne om inhabilitet fremgår af kapitel 2 i sagsbehandlingsloven.

I hvilke tilfælde kan der foreligge inhabilitet?

Ifølge sagsbehandlingslovens § 3, stk. 1, er en sagsbehandler i den offentlige forvaltning inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis:

1. Sagsbehandleren har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald, eller er (eller tidligere har været) repræsentant for nogen, som har en sådan interesse. Dette er også kaldet parts- eller repræsentationsinhabilitet.
2. Sagsbehandlerens nære familie, som f.eks. ægtefælle, søskende mv., der har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, som har en sådan interesse. Dette er også kaldet slægtskabsinhabilitet.
3. Sagsbehandleren deltager i ledelsen af, eller har en nær tilknytning til et selskab, forening eller lign., som har en særlig interesse i sagens udfald. Dette er også kaldet selskabsinhabilitet.
4. Sagen vedrører klage eller udøvelse af kontrol- eller tilsynsvirksomhed over for en anden offentlig myndighed, som sagsbehandleren tidligere har medvirket til afgørelsen af i denne myndighed. Dette er også kaldet toinstansinhabilitet.
5. Der i øvrigt er omstændigheder, som er egnede til at så tvivl om sagsbehandlerens upartiskhed. F.eks. et nært venskabsforhold, uvenskab/fjendskab med parten, eller at sagsbehandleren på forhånd har udtalt sig offentligt om udfaldet af en given sag.

Hvordan skal myndigheden reagere i tilfælde af inhabilitet?

Den sagsbehandler, som mener at være, eller muligvis at være inhabil i forhold til behandlingen af en bestemt sag, skal snarest muligt orientere sin leder herom, medmindre det er åbenbart, at forholdet ikke har betydning. Dette fremgår af sagsbehandlingslovens § 6, stk. 1.

Myndigheden skal derefter afgøre, om sagsbehandleren er inhabil. Den pågældende sagsbehandler må ikke selv deltage i afgørelsen af, hvorvidt pågældende er inhabil, medmindre andet er fastsat i henhold til lov. Dette fremgår af sagsbehandlingslovens § 6, stk. 2 og 3.

§ 6. Den, der er bekendt med, at der for den pågældendes vedkommende foreligger forhold, som er nævnt i § 3, stk. 1, skal snarest underrette sin foresatte indenfor myndigheden herom, medmindre det er åbenbart, at forholdet er uden betydning. For så vidt angår medlemmer af en kollegial forvaltningsmyndighed gives underretningen til myndigheden.

Stk. 2. Spørgsmålet om, hvorvidt en person er inhabil, afgøres af den i stk. 1 nævnte myndighed.

Stk. 3. Vedkommende må ikke selv deltage i behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet, jf. dog § 4, stk. 1 og 2. Dette gælder dog ikke på områder, hvor andet er fastsat i henhold til lov.

Hvad kan myndigheden gøre i tilfælde af sagsbehandlerens inhabilitet?

"Vejledning til sagsbehandlingsloven", som er udgivet i 1994 af daværende Grønlands Hjemmestyres Lovkontor, beskriver forskellige muligheder for den praktiske tilrettelæggelse af arbejdet i tilfælde af inhabilitet.

For at undgå inhabilitet i sagsbehandlingen vil sagen normalt blive overdraget til en anden medarbejder inden for myndigheden. Dette kaldes substitution. I en kollegial forvaltningsmyndighed kan det arrangeres, at der træffes afgørelse i sagen uden den inhabile sagsbehandlers medvirken eller ved indkaldelse af en anden sagsbehandler som stedfortræder for den inhabile sagsbehandler.

I tilfælde af sagsbehandlerens inhabilitet vil det derfor oftest være mest enkelt blot at "bytte sager", og dermed lade en habil sagsbehandler inden for myndigheden behandle sagen.

Undtagelser i inhabilitetsreglerne

I sagsbehandlingslovens § 4 er der fastsat undtagelser til hovedreglerne om inhabilitet.

Det fremgår af sagsbehandlingslovens § 4, stk. 1, at bestemmelserne om inhabilitet i § 3 ikke gælder, såfremt det ikke er muligt eller forbundet med store vanskeligheder at foretage substitution af den inhabile sagsbehandler.

Efter denne bestemmelse vil det være muligt for en inhabil sagsbehandler at medvirke til behandlingen af en sag i situationer, hvor sagens uopsættelige karakter gør det særdeles vanskeligt eller umuligt at foretage substitution.

§ 4. Bestemmelserne i § 3 gælder ikke, hvis det vil være umuligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder at lade en anden træde i den pågældendes sted under sagens behandling.

Stk. 2. For medlemmerne af en kollegial forvaltningsmyndighed gælder bestemmelserne i § 3, selv om en stedfortræder ikke kan indkaldes. Bestemmelsen gælder dog ikke, hvis myndigheden ville miste sin beslutningsdygtighed eller det af hensyn til myndighedens sammensætning ville give væsentlig betænkelighed, dersom medlemmet ikke kunne deltage i sagens behandling, og behandlingen ikke kan udsættes uden væsentlig skade for offentlige eller private interesser.

Stk. 3. Ved kollegiale forvaltningsmyndigheders valg af medlemmer til hverv kan et medlem uanset bestemmelserne i § 3 deltage, selv om medlemmet er bragt i forslag. Bestemmelserne i § 3 gælder ikke for kommunalbestyrelses beslutninger om vederlag m.v. til medlemmerne.

Habilitetsbetragtninger i ombudsmandens udtalelse 2021-6

I sagen 2021-6 havde Qeqqata Kommunian i over halvandet år undladt at behandle en ansøgning om støtteperson til et barn, da kommunen vurderede, at flere af kommunens sagsbehandlere var inhabile.

I sagen udtalte ombudsmanden, at kommunens manglende reaktion på ansøgningen om støtteperson på grund af habilitetsbetragtninger efter ombudsmandens opfattelse havde været den primære årsag til den lange sagsbehandlingstid.

Ombudsmanden mente, at kommunen burde have behandlet ansøgningen, f.eks. ved at bytte sager, eller ved at de inhabile sagsbehandlere alligevel behandlede sagen, hvis det ikke var muligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder at substituere de inhabile sagsbehandlere, jf. sagsbehandlingslovens § 4, stk. 1.

Ombudsmanden kritiserede kommunens sagsbehandlingstid og manglende reaktion som følge af inhabilitet.

2.3 Optagelse i botilbud uden samtykke

Af fuldmægtig Kamilla Jensen

I forbindelse med ombudsmandens inspektioner af bl.a. alderdoms- og plejehjem er ombudsmanden flere gange blevet bekendt med, at en beboer muligvis er blevet optaget på alderdoms- eller plejehjemmet uden at samtykke hertil.

Det kan i disse sager være svært for ombudsmanden at vurdere, hvad der rent faktisk er sket i forbindelse med beboerens optagelse, som kan ligge flere år tilbage, og om beboeren har givet sit samtykke eller har været i stand til at give sit samtykke på daværende tidspunkt.

Voksne mennesker har som udgangspunkt ret til selv at bestemme, hvor de vil bo. Nogle personer kan imidlertid ikke tage vare på deres egen omsorg, og i nogle tilfælde kan det derfor være nødvendigt, at personen optages i et særligt botilbud, så personen kan få den rette hjælp og omsorg.

Hvis en person modsætter sig flytning, eller hvis personen ikke er i stand til selv at samtykke til en sådan flytning, kan myndighederne i visse tilfælde alligevel flytte personen uden dennes samtykke. Der gælder særlige regler herfor – de findes i magtanvendelsesloven.

Der stilles meget strenge betingelser for, at myndighederne kan optage en person i et botilbud uden personens samtykke. Dette skyldes, at der er tale om en meget indgribende foranstaltning.

Reglerne i magtanvendelsesloven er bl.a. med til at sikre en retssikkerhedsmæssig forsvarelig behandling af de personer, der kan blive udsat for denne form for tvang.

Hvem er omfattet af reglerne?

Det er ikke alle voksne, som myndighederne har mulighed for anvende magt over for.

Magtanvendelseslovens regler omfatter efter § 3 personer, der:

- har en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der gør dem ude af stand til at handle fornuftsmæssigt eller overskue konsekvenserne af deres handlinger,
- modtager offentlig hjælp i form af personlig eller praktisk hjælp, socialpædagogisk bistand, behandling og pleje eller aktiverende tilbud mv.,
- ikke samtykker til den foranstaltning, der ønskes iværksat.

Forud for enhver form for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal myndigheden gøre, hvad der er muligt for at få personen til at medvirke frivilligt.

Det fremgår af magtanvendelseslovens § 30, stk. 1, at anvendelse af magt kun er en mulighed, hvis det viser sig at være umuligt at løse situationen på anden vis.

Samtykke til flytning

Hvis en person samtykker til en flytning, er det en betingelse, at personen faktisk er i stand til at give et såkaldt informeret samtykke. Er personen ikke det, kan der kun ske flytning, hvis betingelserne i magtanvendelsesloven for flytning uden samtykke er opfyldt.

Magtanvendelsesloven stiller krav om, at den person, der samtykker til flytning skal samtykke på et oplyst grundlag. Man taler om, at samtykket skal være informeret. Det betyder, at den, der afgiver samtykket, skal være klar over, hvad det er, vedkommende giver samtykke til, og er i stand til at forstå konsekvenserne deraf. Det indebærer, at kommunen skal sikre sig, at kommunen har givet tilstrækkelige information om og forklaring på, hvad samtykket indebærer.

Et samtykke kan gives udtrykkeligt eller stiltiende. Ved et stiltiende samtykke tolkes personens signaler og opførsel, og et stiltiende samtykke forudsætter derfor, at man har et godt kendskab til den pågældende person.

Der kan ikke gives samtykke ved passivitet. Hvis en person forholder sig passivt, er der ikke tale om et gyldigt samtykke. Det er en forudsætning, at personen selv er i stand til at give udtryk for sine ønsker, selvom personen ikke modsætter sig. Hvis en person forholder sig passivt, er det derfor nødvendigt at være opmærksom på de særlige betingelser, der gælder for at iværksætte en flytning uden samtykke.

Der henvises til bemærkningerne til magtanvendelseslovens § 30, stk. 1, og pkt. 9 og 24 i vejledningen til magtanvendelsesloven.

Hvornår kan der ske flytning uden samtykke?

At optage en person i et botilbud betyder, at personen bliver flyttet fra sit hidtidige hjem. Det kan enten være en flytning fra eget hjem til et botilbud eller fra ét botilbud til et andet botilbud.

Magtanvendelseslovens § 36 giver myndighederne mulighed for at flytte en person uden samtykke i tre forskellige situationer. Flytningen kan enten bestå i en flytning fra personens eget hjem til et botilbud eller fra ét botilbud til et andet botilbud.

De tre forskellige muligheder for at flytte en person uden samtykke er:

1. Hvis en person ved at blive boende i sin hidtidige bolig udsætter sig selv for væsentlig personskade, og man ikke kan hjælpe borgeren på anden vis i boligen (magtanvendelseslovens § 36, stk. 1).

2. Hvis en person med en fremadskridende mental svækkelse (f.eks. demens) ikke modsætter sig flytning, og personens værge er enig i flytningen (magtanvendelseslovens § 36, stk. 2).
3. Hvis en person allerede er optaget i et botilbud og man vil flytte den pågældende til et andet botilbud, idet det skønnes at være i personens egen interesse (magtanvendelseslovens § 36, stk. 3).

Denne artikel omhandler alene flytning fra eget hjem (§ 36, stk. 1 og 2) og ikke flytning fra ét botilbud til et andet (§ 36, stk. 3).

Hvem træffer afgørelse?

Afgørelse om flytning uden samtykke efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 1, træffes af Naalakkersuisoq for Familie. Afgørelsen træffes på baggrund af en indstilling fra personens opholdskommune. Naalakkersuisoq for Familie skal træffe afgørelse senest to uger efter modtagelse af kommunens indstilling. Det følger af magtanvendelseslovens § 42, stk. 1.

Afgørelse om flytning efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 2, af en person med en fremadskridende mental svækkelse, der ikke modsætter sig flytning, kan træffes af opholdskommunen, hvis personens værge tiltræder kommunens indstilling.

Der er forskellige betingelser, der skal være opfyldt, før myndighederne kan flytte en person uden samtykke efter henholdsvis magtanvendelseslovens § 36, stk. 1, og § 36, stk. 2.

Flytning efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 1

Flytning uden samtykke efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 1, omfatter de tilfælde, hvor en person modsætter sig flytning, eller mangler evnen til at give et informeret samtykke.

Betingelserne for at flytte en person efter denne bestemmelse er strenge, og kan kun finde sted når:

1. det er absolut påkrævet for, at personen kan få den nødvendige hjælp,
2. hjælpen ikke kan gennemføres i personens hjem eller hidtidige bolig,
3. den pågældende person ikke kan overskue konsekvenserne af sine handlinger,
4. den pågældende udsætter sig selv for at lide væsentlig skade og
5. det er uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

Den nødvendige hjælp er den hjælp, som personen efter en faglig vurdering har behov for som følge af den nedsatte psykiske funktionsnedsættelse. Det kan f.eks. være hjælp til personlig pleje, sygepleje eller omsorg.

For at en flytning kan anses som absolut påkrævet forudsætter det, at hjælpen efter en konkret og faglig vurdering ikke kan ydes forsvarligt på en anden og mindre indgribende måde.

Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at det er en betingelse for at en flytning anses som lovligt iværksat, at det er uforsvarligt at undlade flytning, idet der er risiko for, at personen på grund af sin nedsatte psykiske funktionsevne ikke kan overskue konsekvenserne af sine handlinger og derfor udsætter sig selv for væsentlig personskade. Det kan f.eks. være risiko for at brænde inde på grund af uforsvarlig omgang med ild eller for medicinforgiftning, fordi personen ikke kan dosere sin medicin eller ikke kan huske at tage livsvigtig medicin.

Krav til kommunens indstilling til Naalakkersuisoq for Familie

Afgørelser om flytning efter § 36, stk. 1, træffes som anført ovenfor af Naalakkersuisoq for Familie på baggrund af en indstilling fra opholdskommunen. Det er således kommunen, der i første omgang skal vurdere, om der er grundlag for at flytte en person, der ikke samtykker.

Vurderer kommunen, at der er grundlag for flytning, skal kommunen sende en indstilling til Naalakkersuisoq for Familie. Kravene til kommunens indstilling fremgår af magtanvendelseslovens § 42, stk. 2.

Kommunens indstilling skal indeholde en redegørelse for:

1. Grundlaget for, at betingelserne i § 36, stk. 1, er opfyldt.
2. Dokumentation for den nedsatte funktionsevne.
3. Den hjælp og pleje, der har været iværksat eller har været tilbudt den pågældende inden beslutning om at lave en indstilling.
4. Indretningen af den nye bolig og den hjælp, pleje og støtte der vil blive stillet til rådighed i botilbuddet.
5. Den pågældendes egne samt pårørendes eventuelle bemærkninger til flytningen.

Det skal indgå i kommunens vurdering, hvis en eventuel ægtefælle, samlever eller pårørende ikke længere føler at kunne varetage den nødvendige hjælp til den pågældende person. Det fremgår af magtanvendelseslovens § 36, stk. 4.

Hvis den person, der indstilles til optagelse i et botilbud ikke allerede har en værge, skal

kommunen, senest når kommunen indstiller til flytning, anmode kredsretten om at beskikke en værgemagt for den pågældende person. Det følger af magtanvendelseslovens § 42, stk. 4.

Naalakkersuisoq for Families kompetence til at træffe afgørelse om flytning uden samtykke omfatter således både de tilfælde, hvor kommunen indstiller til flytning af en person, der aktivt giver udtryk for sin modvilje, og de tilfælde hvor en person mangler evnen til at give et informeret samtykke.

Hvis kommunen vælger ikke at indstille en person til optagelse i et bestemt botilbud, kan personens ægtefælle eller en anden nærtstående, der bor sammen med personen, klage herover til Det Sociale Ankenævn. Det følger af magtanvendelseslovens § 42, stk. 3.

Advokatbistand

I sager om flytning uden samtykke efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 1, har den pågældende person ret til at få hjælp af en advokat. I forbindelse med indstillingen til Naalakkersuisoq for Familie er det kommunen, der skal sørge for, at personen får beskikket en advokat. Personen må gerne vælge sin egen advokat. Det fremgår af magtanvendelseslovens §§ 43, stk. 1, nr. 2, og 44.

Det er kommunen, der skal betale udgifterne til advokaten.

Advokatens opgave er at varetage personens interesser, og advokaten skal derfor inddrages så hurtigt som muligt, og inden der træffes afgørelse i sagen. Det fremgår af bemærkningerne til § 43, stk. 1, nr. 2.

Flytning efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 2

Magtanvendelseslovens § 36, stk. 2, giver kommunen mulighed for i særlige tilfælde at træffe afgørelse om flytning. Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor en person ikke modsætter sig flytning, men hvor personen mangler evnen til at give et informeret samtykke på grund af en erhvervet mental svækkelse.

Det er endvidere en betingelse, at flytningen er påkrævet for at personen kan få den nødvendige hjælp, og at det i det konkrete tilfælde vurderes at være omsorgsmæssigt mest hensigtsmæssigt for den pågældende.

Det er endelig en betingelse, at kommunens indstilling til flytning tiltrædes af den værgemagt, som kredsretten har beskikket for den pågældende person, jf. magtanvendelseslovens § 42, stk. 4. Er værgemagten ikke enig i kommunens beslutning om, at betingelserne for flytning efter § 36, stk. 2, er opfyldt, og tiltræder værgemagten derfor ikke kommunens indstilling, skal kommunen indstille til Naalakkersuisoq for Familie at træffe afgørelse efter § 36, stk. 2.

Der skal foreligge dokumentation for personens psykiske funktionsnedsættelse, og for at funktionsnedsættelsen forhindrer personen i at varetage sine egne interesser.

Det skal også indgå i kommunens vurdering, hvis en eventuel ægtefælle, samlever eller pårørende ikke længere kan varetage den nødvendige hjælp med den pågældende person. Det fremgår af magtanvendelseslovens § 36, stk. 4.

Hvis en person med en erhvervet mental svækkelse modsætter sig flytningen, kan kommunen ikke træffe afgørelse efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 2. I sådanne tilfælde må kommunen følge fremgangsmåden i magtanvendelseslovens § 36, stk. 1, og sende en indstilling til Naalakkersuisoq for Familie.

Det fremgår af de specielle bemærkninger til magtanvendelseslovens § 36, stk. 2, at der ved en erhvervet mental svækkelse forstås en svækkelse, der er erhvervet i de voksne år. Der vil typisk være tale om personer med demens, men personkredsen kan også omfatte personer, der rammes af andre former for fremadskridende mental svækkelse f.eks. efter en hjerneblødning.

Klagemuligheder

Afgørelser om optagelse af personer i et botilbud uden samtykke kan påklages til Det Sociale Ankenævn. Det gælder både for Naalakkersuisoq for Families afgørelser efter § 42, stk. 1, om flytning efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 1, og kommunens afgørelser om flytning efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 2.

Dette gælder endvidere for kommunens afgørelse om ikke at indstille en person til flytning.

Afgørelserne skal påklages inden for 6 uger fra afgørelsen. Det følger af magtanvendelseslovens §§ 48, stk. 1, og 49, stk. 1.

Hvis den person, som afgørelsen om optagelse i botilbud vedrører, ikke selv kan klage, kan en ægtefælle, en pårørende, en værge eller en anden repræsentant for den pågældende klage på personens vegne. Er der beskikket en værge, er det kun værgen, der kan klage på personens vegne. Det følger af magtanvendelseslovens §§ 48, stk. 2, og 49, stk. 3.

Da optagelse i botilbud uden samtykke er et alvorligt indgreb i den personlige frihed, er der i magtanvendelseslovens § 50, stk. 1, nr. 2, en særlig adgang til at få sagen prøvet ved domstolene. Det betyder, at klageren kan kræve Det Sociale Ankenævns afgørelse om optagelse i botilbud efter magtanvendelseslovens § 36, stk. 1, indbragt for retten.

Opsættende virkning

En klage til Det Sociale Ankenævn over en afgørelse om flytning uden samtykke truffet af Naalakkersuisoq for Familie har opsættende virkning. Det følger af magtanvendelseslovens § 49, stk. 4, 1. pkt. Det betyder, at hvis der klages over Naalakkersuisoq for Families afgørelse til Det Sociale Ankenævn, udsætter klagen iværksættelsen af flytningen, indtil Det Sociale Ankenævn har behandlet sagen.

Kommunen kan således ikke lovligt iværksætte flytningen, hvis der klages over Naalakkersuisoq for Families afgørelse. Den pågældende person kan derfor blive boende i sin hidtidige bolig, mens Det Sociale Ankenævn behandler sagen. Da der er en klagefrist på 6 uger over Naalakkersuisoq for Families afgørelser, må en flytning afvente denne frist.

Er der særlige forhold i sagen, der gør det påkrævet at flytte personen straks, kan Naalakkersuisoq for Familie samtidig med afgørelsen om flytning, træffe afgørelse om, at flytningen skal ske straks, og at en klage således ikke har opsættende virkning. Det fremgår af magtanvendelseslovens § 49, stk. 4, 2. pkt.

§ 36. Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen kan, jf. § 42, indstille til Naalakkersuisoq for Familie at træffe afgørelse om, at en person, der modsætter sig flytning eller mangler evnen til at give informeret samtykke hertil, jf. dog stk. 2, skal optages i et bestemt botilbud efter den sociale lovgivning, når:

- 1) det er absolut påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp, og
- 2) hjælpen ikke kan gennemføres i personens hidtidige bolig og
- 3) den pågældende ikke kan overskue konsekvenserne af sine handlinger og
- 4) den pågældende udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade og
- 5) det er uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

Stk. 2. For personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der ikke modsætter sig flytning, men som mangler evnen til at give informeret samtykke til en flytning, og hvor den psykiske funktionsnedsættelse er en konsekvens af en erhvervet mental svækkelse, som er fremadskridende, kan kommunalbestyrelsen i opholdskommunen træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud, hvis kommunalbestyrelsens indstilling tiltrædes af den værge, kredsretten har beskikket, jf. § 42, stk. 4, når

- 1) ophold i et botilbud er påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp, og
- 2) det i det konkrete tilfælde vurderes omsorgsmæssigt at være mest hensigtsmæssigt for den pågældende.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan i ganske særlige tilfælde indstille til Naalakkersuisoq for Familie, at der træffes afgørelse om, at en person, der er optaget i et botilbud som nævnt i stk. 1, og som mangler evnen til at give informeret samtykke, kan flyttes til en anden tilsvarende bolig, hvor omsorgen for personen kan varetages, selv om betingelserne i stk. 1, nr. 1-5, ikke er opfyldt, hvis det skønnes at være i den pågældendes egen interesse, herunder af hensyn til mulighederne for, at den pågældende kan bevare tilknytning til sine pårørende.

Stk. 4. Det skal indgå i kommunalbestyrelsens vurdering efter stk. 1 og 2, hvis en eventuel ægtefælle, samlever eller anden pårørende ikke længere kan varetage den nødvendige hjælp til og opsyn med den pågældende.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsens afgørelse efter stk. 2 vil kunne påklages til Det Sociale Ankenævn. Kan kommunalbestyrelsens indstilling ikke tiltrædes af den værge, kredsretten har beskikket, jf. § 42, stk. 4 indstiller kommunalbestyrelsen til Naalakkersuisoq for Familie at træffe afgørelse om optagelse eller flytning til et bestemt botilbud efter stk. 2.

§ 42. Naalakkersuisoq for Familie træffer afgørelse om optagelse i botilbud uden samtykke efter § 36, stk. 1 og 3, efter indstilling fra kommunalbestyrelsen i opholdskommunen. Afgørelsen skal træffes senest 2 uger efter modtagelse af kommunalbestyrelsens indstilling.

Stk. 2. Indstillingen skal indeholde en redegørelse for:

- 1) grundlaget for, at betingelserne i § 36, stk. 1 og 3, anses for opfyldt,
- 2) den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne,
- 3) den hjælp og pleje, der har været iværksat eller har været tilbudt den pågældende eller familien, før indstilling om optagelse i et særligt botilbud blev besluttet,
- 4) indretningen af den nye bolig og den personlige hjælp, pleje og støtte m.v., som herefter vil kunne stilles til rådighed, og
- 5) personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen.

Stk. 3. En ægtefælle eller anden nærtstående person, der deler bolig med den person, som sagen vedrører, er berettiget til at klage over kommunalbestyrelsens afslag på at indstille til optagelse i særlige botilbud efter denne bestemmelse. Klagen kan indbringes for Det Sociale ankenævn.

Stk. 4. Har den pågældende ikke allerede en værge, skal kommunalbestyrelsen, når der indstilles til flytning, anmode kredsretten om at beskikke en værge efter myndighedsloven.

Stk. 5. Kommunen kan om fornødent anmode om bistand af politiet til at gennemføre en afgørelse om flytning.

Hvor findes reglerne

- Magtanvendelsesloven
- Bemærkningerne til magtanvendelsesloven
- Vejledning til magtanvendelsesloven: Vejledning til inatsisartutlov om magtanvendelse inden for det sociale område – afsnit III om voksne fra 2013

2.4 Udstedelse af bekendtgørelser på baggrund af bemyndigelsesbestemmelser

Af fuldmægtig Amalie Gustafsson

Retskildelæren er læren om, hvilke retskilder der inddrages, når det skal vurderes, hvad der er gældende ret indenfor et givent område. Når de relevante retskilder er fundet, kan der af retskilderne udledes, hvilke rettigheder og pligter der eksempelvis gælder for borgerne. Retskildelæren er således læren om grundlaget for fastlæggelse af gældende ret.

Grundtanken bag retskildelæren er, at de af Inatsisartut vedtagne love er primære retskilder. Dermed skal de indeholde de grundlæggende og centrale bestemmelser, der direkte regulerer borgernes forhold. Denne systematik fraviges imidlertid ofte, således at Inatsisartut (den lovgivende magt) gennem delegation i en såkaldt bemyndigelsesbestemmelse overlader det til Naalakkersuisut (den udøvende magt) at regulere væsentlige forhold i bekendtgørelsesform.

Et eksempel på en bemyndigelsesbestemmelse findes i radio- og tv-lovens § 47, 1. pkt., der fastsætter følgende:

§ 47. Naalakkersuisut kan fastsætte regler om, hvordan reklamer kan indgå i programvirksomheden, herunder regler om identifikation, placering, sprog og indhold og omfang af reklamer.

På baggrund af denne bestemmelse kan Naalakkersuisut gennem udstedelsen af en bekendtgørelse fastlægge borgernes retsforhold ud over, hvad der fremgår af selve lovteksten.

Ved udstedelse af bekendtgørelser skal forvaltningen respektere de generelle grænser for delegation af lovgivningsmagt og legalitetsprincippet. Der henvises til artiklen "Manglende hjemmelsgrundlag for afslag på fiskerilicens" af specialkonsulent Henrik Bach i afsnit 2.1 for en redegørelse af hjemmelskravet og legalitetsprincippet.

Bemyndigelsens omfang

Når Inatsisartut (den lovgivende magt) med en bemyndigelsesbestemmelse har overladt det til Naalakkersuisut (den udøvende magt) at udstede bekendtgørelser, kan der opstå tvivl om bemyndigelsens omfang. Spørgsmålet er herefter, hvor vidde rammer Naalakkersuisut har ved udstedelsen af nye retsregler i en bekendtgørelse.

Det beror på en almindelig fortolkning af lovgrundlaget at fastslå, hvor langt en bemyndigelse rækker. Hovedsynspunktet ved fortolkning af, hvorvidt en bemyndigelse er til-

strækkelig til at fastsætte en given regel gennem en bekendtgørelse, findes i bekendtgørelsens indgreb. Jo mere vidtgående et indgreb er, jo klarere skal bemyndigelsen til at fastsætte den pågældende regel gennem en bekendtgørelse være.

Ved en fortolkning af lovgrundlaget må man i nogle tilfælde se på de øvrige bestemmelser i loven samt lovens bemærkninger for at vurdere bemyndigelsesbestemmelsens omfang og rækkevidde.

Desuden gælder det, at bekendtgørelser, der i videre omfang end loven fastlægger bebyrdende retsvirkningerne for borgerne, kun kan udstedes, hvis der er en klar og sikker hjemmel i loven. Det skal således fremgå udtrykkeligt af lovbestemmelsen, at Inatsisartut giver Naalakkersuisut mulighed for at udstede bekendtgørelser inden for visse sagsområder eller til opnåelse af visse formål.

En bestemmelse i en bekendtgørelse, der går videre end lovens bemyndigelse, mangler lovhjemmel. Mangler myndigheden hjemmel, vil den pågældende bestemmelse som udgangspunkt være helt eller delvis ugyldig.

Et forbud mod reklame for politiske anskuelser kræver klar og sikker hjemmel

I sagen 2021-1 havde Naalakkersuisut udstedt reklamebekendtgørelsen på baggrund af bemyndigelsesbestemmelsen i radio- og tv-lovens § 47.

Reklamebekendtgørelsens § 17, stk. 2, fastsætter følgende:

§ 17. [...]

Stk. 2. I tv må der ikke reklameres for religiøse eller politiske anskuelser, jf. dog stk. 3.

Efter ombudsmandens opfattelse giver radio- og tv-lovens § 47 ikke en klar bemyndigelse fra Inatsisartut til at fastsætte et forbud mod reklame for politiske anskuelser.

Ombudsmanden lagde i sagen bl.a. vægt på, at radio- og tv-lovens § 46, stk. 2, i forvejen fastsætter følgende forbud med politisk reklame:

§ 46. [...]

Stk. 2. I tv må der endvidere ikke reklameres for religiøse bevægelser og politiske partier, kandidatforbund, og enkeltkandidater eller sammenslutninger heraf, jf. dog stk. 3.

Efter ombudsmandens opfattelse er der ikke i loven belæg for, at lovgiver med bemyndigelsen i radio- og tv-lovens § 47 tilsigtede en yderligere administrativ begrænsning af politisk reklame.

Ombudsmanden udtalte blandt andet, at radio- og tv-lovens § 47, modsat radio- og tv-lovens § 46, ikke er en forbudsbestemmelse og ikke ses at være tænkt anvendt som sådan fra lovgivers side. Radio- og tv-lovens § 47 er således ikke en bestemmelse "om" et givent budskab må bringes som reklame, men "hvordan" budskabet må bringes.

Naalakkersuisut tog ombudsmandens udtalelse til efterretning og udstedte bekendtgørelse nr. 37 af 6. august 2021 om ændring af reklamebekendtgørelsen, som ophævede reklamebekendtgørelsens § 17, stk. 2.

OFFENTLIGGJORTE SAGER

Hvert år offentliggør ombudsmanden en række sager, som ombudsmanden har behandlet. Nedenfor følger en gennemgang af årets offentliggjorte sager, som kan læses i deres helhed i anonymiseret form på ombudsmandens hjemmeside www.ombudsmand.gl.

3.1 Ikke muligt at fastsætte forbud mod reklamer med politiske anskuelser (2021-1)

Oceans North Greenland indgik den 18. december 2020 aftale med KNR om at sende Oceans North Greenlands video "Sikring af fiskeriets fremtid: Hellefiskens betydning for det grønlandske samfund" i KNR's borgeroplysning.

KNR spurgte Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, om videoen kunne bringes. Departementet traf på den baggrund afgørelse om, at det ville være en overtrædelse af lovgivningen, såfremt videoen blev bragt i tv, fordi videoen indeholdt politiske anskuelser, som der er forbud mod i reklamebekendtgørelsens § 17, stk. 2.

Advokat Jonas Christoffersen klagede på vegne af Oceans North Greenland til ombudsmanden over afgørelsen og anførte blandt andet, at reklamebekendtgørelsens § 17, stk. 2, ikke har hjemmel i radio- og tv-loven.

En bekendtgørelses konkrete indhold skal være hjemlet gennem de bemyndigelsesbestemmelser, der danner baggrund for udstedelsen af de pågældende bekendtgørelser. En bestemmelse i en bekendtgørelse, der går videre end lovens bemyndigelse, mangler lovhjemmel.

Det var ombudsmandens opfattelse, at radio- og tv-loven ikke kunne fortolkes således, at Inatsisartut havde bemyndiget Naalakkersuisut til at fastsætte et forbud mod reklame for politiske anskuelser i en bekendtgørelse.

Ombudsmanden fandt på den baggrund, at radio- og tv-loven ikke gav mulighed for at fastsætte et forbud mod reklamer med politiske anskuelser i reklamebekendtgørelsens § 17, stk. 2, som departementet traf sin afgørelse efter.

Departementet oplyste den 9. august 2021 ombudsmanden om, at Naalakkersuisut på baggrund af ombudsmandens udtalelse havde vedtaget bekendtgørelse nr. 37 af 6. august 2021 om ændring af reklamebekendtgørelsen. Det fremgik af ændringen, at reklamebekendtgørelsens § 17, stk. 2, blev ophævet.

Ombudsmanden afsluttede herefter sagen.

(Udtalelse af 16. juni 2021, j.nr. 2021-809-0001)

3.2 Kommune kunne ikke bortvise medarbejder (2021-2)

Kommuneqarfik Sermersooq traf i februar 2020 afgørelse om at bortvise en medarbejder, som arbejdede på en af kommunens institutioner.

Medarbejderen klagede herefter over bortvisningen til ombudsmanden, som iværksatte en undersøgelse.

Ombudsmanden fandt, at kommunen reagerede for langsomt, da kommunen tog skridt til at partshøre og efterfølgende bortvise medarbejderen, og at kommunen på grund af udvist passivitet havde mistet muligheden for at gøre brug af bortvisning som sanktion.

Ombudsmanden lagde i sagen vægt på, at det i retspraksis ligger fast, at en arbejdsgivers mulighed for at anvende bortvisning som sanktion kan bortfalde allerede efter få dage. Ombudsmanden lagde endvidere vægt på, at det af den juridiske litteratur fremgår, at en arbejdsgiver skal reagere meget hurtigt efter, at arbejdsgiveren har fået kendskab til medarbejderens væsentlige og grove misligholdelse af sine pligter og ansvar. Ellers kan arbejdsgiveren som følge af passivitet miste muligheden for at anvende bortvisning som sanktion.

I den konkrete sag gik der 13 dage, fra kommunen fik kendskab til det alvorlige forhold, til kommunen partshørte medarbejderen. Herefter gik yderligere 15 dage, før kommunen traf afgørelse om at bortvise medarbejderen. Ombudsmanden fandt, at dette klart overskred grænsen for, hvornår en arbejdsgivers mulighed for at anvende bortvisning som ansættelsesretlig sanktion bortfalder. Ombudsmanden kritiserede på den baggrund kommunens afgørelse om at bortvise medarbejderen.

Forud for en bortvisning skal en offentlig arbejdsgiver udarbejde en partshøring til den ansatte om grundlaget for den påtænkte bortvisning. Parten skal høres om det samlede afgørelsesgrundlag, også selv om parten i forvejen er bekendt med, at arbejdsgiveren er i besiddelse af de pågældende oplysninger, og at de pågældende oplysninger indgår i arbejdsgiverens afgørelsesgrundlag. Det påhviler i den forbindelse arbejdsgiveren at sikre, at grundlaget for partshøringen er korrekt. Det var det ikke i den konkrete sag. Arbejdsgiveren vidste, at medarbejderen blev partshørt på et delvist ukorrekt grundlag. Dette fandt ombudsmanden ligeledes kritisabelt.

Ombudsmanden kritiserede endelig, at kommunen efterfølgende undlod at berigtige den delvist ukorrekte partshøring overfor medarbejderen.

Ombudsmanden henstillede på den baggrund, at kommunen genoptog bortvisningssagen, og behandlede den i lyset af ombudsmandens bemærkninger.

(Udtalelse af 28. juni 2021, j.nr. 2020-324-0001)

3.3 En afgørelse skal sendes til en borger samtidig på grønlandsk og dansk (2021-3)

I forbindelse med behandling af en klage over en afgørelse truffet af Det Sociale Ankenævn (herefter ankenævnet), blev ombudsmanden opmærksom på ventetiden på fremsendelse af ankenævnets afgørelse på grønlandsk. Ombudsmanden blev samtidig opmærksom på, at fremsendelsesbreve og afgørelser fra ankenævnet i almindelighed ikke var dateret.

På den baggrund valgte ombudsmanden af egen drift at undersøge ankenævnets procedure og praksis for oversættelse af afgørelser, datering af breve og postafsendelse i medfør af ombudsmandslovens § 15, stk. 1.

Ombudsmanden udtalte, at hvis en myndighed er bekendt med eller i øvrigt skønner, at en borger ønsker at blive betjent på grønlandsk, skal en dansk udgave af afgørelsen være ledsaget af en grønlandsk version, når afgørelsen sendes til borgeren.

På den baggrund vurderede ombudsmanden, at ankenævnets hidtidige praksis, hvorefter den grønlandske udgave af ankenævnets afgørelse blev sendt til borgeren indtil flere måneder senere end den danske udgave, ikke har været i overensstemmelse med bestemmelsen i sagsbehandlingslovens § 7 a.

Ankenævnet oplyste til ombudsmanden, at ankenævnets afgørelser fremover vil blive sendt ud samtidig, når den grønlandske udgave er klar, og at afsendelsesdatoen fremover vil fremgå af brevhovedet på alle ankenævnets afgørelser.

Endvidere oplyste ankenævnet, at breve, der lægges til afsendelse, er dateret samme dag, og at en afgørelse lægges til afsendelse samme dag, som den er truffet og underskrevet.

Ombudsmanden noterede sig ankenævnets oplysninger og afsluttede herefter sagen.

(Udtalelse af 16. august 2021, j.nr. 2020-909-0001)

3.4 Afslag på ny jollelicens i strid med loven. Politisk beslutning ikke en del af gældende ret (2021-4)

En borger klagede til ombudsmanden over, at det daværende Departement for Fiskeri, Fangst og Landbrug havde truffet afgørelse og meddelt borgeren afslag på jollelicens til fiskeri efter hellefisk i forvaltningsområde 47 Diskobugten. Departementet begrundede afgørelsen med, at Naalakkersuisut havde besluttet at standse udstedelse af nye jollelicenser til fiskeri efter hellefisk i forvaltningsområde 47 Diskobugten. I afgørelsen skrev departementet blandt andet, at departementet derfor ikke foretog en konkret vurdering af ansøgningen.

Departementet oplyste i forbindelse med ombudsmandens undersøgelse, at Naalakkersuisut ved en politisk beslutning havde standset for udstedelse af nye licenser til fiskeri efter hellefisk i forvaltningsområde 47, og at departementet ikke kan forvalte i strid med Naalakkersuisuts beslutning.

Ombudsmanden udtalte, at Naalakkersuisuts beslutning var i strid med det forvaltningsretlige legalitetsprincip, idet der efter ombudsmandens opfattelse ikke var hjemmel i lovgivningen til at meddele afslag på jollelicens til fiskeri efter hellefisk ud fra ansøgerens bopæl (herefter bopælskriteriet).

Ombudsmanden udtalte derudover, at en beslutning truffet af Naalakkersuisut ikke var en del af gældende lovgivning, og at en sådan beslutning hverken kunne supplere eller erstatte gældende lovgivning.

Ombudsmanden udtalte endelig, at departementet skulle foretage en konkret og individuel vurdering af ansøgningen på baggrund af gældende ret som fastsat i fiskeriloven og licensbekendtgørelsen, der var gældende på ansøgningstidspunktet.

Ombudsmanden kritiserede Naalakkersuisuts beslutning om at standse udstedelsen af nye jollelicenser til fiskeri efter hellefisk i forvaltningsområde 47 Diskobugten til nye ansøgere på baggrund af et bopælskriterium, der ikke havde den fornødne hjemmel i lovgivningen.

Derudover fremsatte ombudsmanden på flere punkter kritik af departementets afgørelse og departementets retsopfattelse.

Ombudsmanden henstillede, at departementet genoptog sagen og alle andre ansøgninger om jollelicens til fiskeri efter hellefisk i forvaltningsområde 47 indgivet i perioden fra 15. november 2019, hvor Naalakkersuisut besluttede at standse udstedelse af licenser, indtil den 1. januar 2021, som var ikrafttrædelsesdatoen for Selvstyrets bekendtgørelse nr. 46. af 14. december 2020 om kystnært fiskeri efter hellefisk.

Ombudsmanden bad derudover departementet om at oplyse, hvad ombudsmandens

henstillinger gav departementet anledning til at foretage sig.

Da der efter ombudsmandens opfattelse var begået fejl og forsømmelser af større betydning i sagen, gav ombudsmanden Lovudvalget i Inatsisartut og Formandens Departement meddelelse om sagen i henhold til § 23 i ombudsmandsloven.

Departementet oplyste ved e-mail af 26. november 2021 ombudsmanden om, at departementet delte ombudsmandens opfattelse af, at departementet ikke kan administrere og forvalte alene på baggrund af en beslutning truffet af Naalakkersuisut. Samtidig oplyste departementet, at departementet fremover vil sikre, at beslutninger truffet af Naalakkersuisut med retsvirkning for borgerne udmøntes i de fornødne retsregler, før de får retsvirkning, så borgernes retssikkerhed ikke risikerer at blive kompromitteret.

Departementet oplyste endvidere, at departementet delte ombudsmandens opfattelse af, at indførelse af et bopælskriterium kræver særskilt lovgivning.

Departementet oplyste tillige at have taget dele af ombudsmandens kritik til efterretning, og at departementet vil genbehandle ansøgninger om jollelicens til fiskeri efter hellefisk.

Departementet oplyste endelig, at departementet ikke delte ombudsmandens opfattelse af, at Naalakkersuisuts beslutning stred mod det forvaltningsretlige legalitetsprincip, da Naalakkersuisut efter departementets opfattelse havde haft hjemmel i fiskeriloven og licensbekendtgørelsen til at meddele afslag på licens til fiskeri efter hellefisk.

Ombudsmanden havde ikke afsluttet behandlingen af sagen ved beretningsårets udløb.

(Udtalelse af 15. september 2021, j.nr. 2021-811-0001)

3.5 Helt uacceptabel sagsbehandling af sager om anbringelse og hjemgivelse af tre anbragte børn (2021-5)

Avannaata Kommunia (herefter kommunen) traf i oktober 2018 afgørelse om akut anbringelse uden for hjemmet af et forældrepars fire børn på grund af mistanke om seksuelt overgreb på et af børnene. Afgørelsen blev truffet uden forældreparrets samtykke.

I december 2018 traf kommunen afgørelse om at opretholde afgørelsen. Også denne afgørelse blev truffet uden forældreparrets samtykke. Politiet standsede kort efter undersøgelsen af sagen om seksuelt overgreb, hvilket kommunen blev underrettet om. Herefter opretholdt kommunen anbringelsen af tre af børnene uden at træffe en ny afgørelse.

I februar 2020 og i oktober 2020 klagede forældreparret over kommunens behandling af sagerne om anbringelse og hjemgivelse af deres børn til ombudsmanden, som iværksatte en undersøgelse.

Ombudsmanden fandt, at kommunens sagsbehandling havde været helt uacceptabel, og at kommunen havde begået talrige meget væsentlige og alvorlige fejl i behandlingen af forældreparrets sager om anbringelse og hjemgivelse af deres tre børn.

Det var herunder ombudsmandens opfattelse:

- at kommunen skulle have taget stilling til, om der fortsat var grundlag for at anbringe forældreparrets børn uden for hjemmet og truffet afgørelse om opretholdelse af anbringelserne eller om hjemgivelse af børnene, efter at kommunen i december 2018 modtog oplysning fra politiet om, at politiet havde standsede undersøgelsen af sagen om seksuelt overgreb.
- at begrundelserne for kommunens afgørelser var yderst mangelfulde,
- at kommunen havde givet forkert eller uklar klagevejledning i kommunens afgørelser om anbringelse og hjemgivelse,
- at kommunen var for lang tid om at træffe afgørelse på ny, efter at Det Sociale Ankenævn i januar 2019 hjemviste sagen om anbringelse til fornyet behandling ved kommunen,
- at kommunens afgørelser om anbringelse skulle meddeles til begge forældre som forældremyndighedsindehavere,
- at kommunen ikke kunne stille krav om, at en anmodning om hjemgivelse skal indgives skriftligt, og at kommunen burde have handlet på baggrund af forældreparrets mundtlige tilkendegivelser om, at de ønskede at få børnene hjemgivet,
- at kommunens sagsbehandlingstid af forældreparrets anmodning om hjemgivelse af deres børn var alt for lang,
- at kommunen havde begået alvorlige fejl ved at indstille behandlingen af forældreparrets sager om hjemgivelse af børnene med den begrundelse, at forældreparret var flyttet til en anden by, uden samtidig at oversende akterne i sagerne til tilflytningskommunen.

Da der efter ombudsmandens opfattelse var begået fejl og forsømmelser af større betydning i sagerne, gav ombudsmanden Lovudvalget i Inatsisartut og kommunalbestyrelsen meddelelse om sagen i henhold til § 23 i ombudsmandsloven.

(Udtalelse af 3. november 2021, j.nr. 2020-145-0001)

3.6 Manglende reaktion på ansøgning om støtteperson til et barn på grund af inhabilitet i kommunens forvaltning (2021-6)

En borger klagede i april 2021 over, at Qeqqata Kommunia endnu ikke havde truffet afgørelse i borgerens ansøgning om støtteperson til sin datter, som borgeren havde indgivet til kommunen i oktober 2019.

I maj 2021 traf kommunen afgørelse om tildeling af støtteperson til barnet; over halvandet år efter borgerens ansøgning herom.

Kommunen oplyste i forbindelse med ombudsmandens undersøgelse bl.a., at borgerens private venskab med flere af sagsbehandlerne i kommunens forvaltning havde været en hindring for at behandle ansøgningen om støtteperson.

Efter § 3, stk. 1, i børnestøttebekendtgørelsen skal en kommune som udgangspunkt afslutte en socialfaglig undersøgelse senest 2 måneder efter, at kommunen er blevet opmærksom på, at et barn kan have behov for særlig støtte. På den baggrund fandt ombudsmanden det bedst stemmende med god forvaltningsskik og den stramme frist for afslutning af den socialfaglige undersøgelse, at kommunen skulle have truffet afgørelse om tildeling af en støtteperson uger eller højst få måneder efter afslutningen af den socialfaglige undersøgelse.

Ombudsmanden fandt, at kommunen burde have igangsat en socialfaglig undersøgelse umiddelbart efter modtagelsen af ansøgningen.

Ombudsmanden fandt endvidere kommunens sagsbehandlingstid særdeles kritisabel. I den forbindelse udtalte ombudsmanden, at kommunens manglende reaktion på ansøgning om støtte til barnet og dermed den lange sagsbehandlingstid efter ombudsmandens opfattelse primært skyldtes de af kommunen anførte habilitetsbetragtninger. Hertil tilføjede ombudsmanden, at kommunen burde have behandlet sagen f.eks. ved at bytte sager, eller ved at de inhabile sagsbehandlere alligevel behandlede sagen, hvis det ikke var muligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder at substituere de inhabile sagsbehandlere, jf. sagsbehandlingslovens § 4, stk. 1.

Ombudsmanden udtalte endvidere, at kommunen burde have underrettet borgeren, da det stod klart, at den socialfaglige undersøgelse ikke kunne afsluttes inden to måneder fra ansøgningstidspunktet, sådan som det er fastsat i børnestøttebekendtgørelsens § 3, stk. 2. Derudover burde kommunen efter god forvaltningsskik have underrettet borgeren hver 3. måned, så længe kommunen ikke havde oplyst borgeren om forventet sagsbehandlingstid.

Ombudsmanden gav endelig udtryk for, at kommunen burde have besvaret borgerens rykkere i sagen umiddelbart efter modtagelsen af disse.

Det var ombudsmandens opfattelse, at kommunen som følge af sagen burde overveje, hvordan kommunen kunne undgå en tilsvarende sagsbehandlingstid i lignende fremtidige sager. Ombudsmanden mente ligeledes, at kommunen burde overveje at fastsætte interne retningslinjer for, hvordan kommunen fremover vil forholde sig, hvis medarbejdere vurderer, at de er inhabile i behandlingen af en bestemt sag.

Ombudsmanden bad på den baggrund kommunen om at meddele, hvad ombudsmandens udtalelse gav kommunen anledning til at foretage sig.

(Udtalelse af 26. november 2021, j.nr. 2021-104-0017)

3.7 Opfølgning på sager omtalt i tidligere beretninger

2019-5 Afgørelser om afskedigelse truffet af Økonomi- og Personalestyrelsen kan påklages til Departementet for Finanser og Ligestilling, uanset at det fremgår af § 3, stk. 1, 1. pkt., i selvstyrets bekendtgørelse om forretningsordenen for Naalakkersuisut, at Naalakkersuisut bistås af en administration, der organiseres som en enhedsforvaltning.

Da reglerne efter ombudsmandens opfattelse måtte føre til en anden forståelse af myndighedsstrukturen, foreslog ombudsmanden i marts 2019 Formandens Departement at tydeliggøre myndighedsstrukturen. Formålet hermed var at få den fornødne klarhed og for at undgå misforståelser om blandt andet reglerne om borgernes mulighed for at klage over en afgørelse, herunder spørgsmålet om, hvilken myndighed der i givet fald er rette klageinstans. Ombudsmanden rykkede uden resultat Formandens Departement for svar i november 2019 og februar 2020. Herefter meddelte ombudsmanden i juni 2020 Lovudvalget i Inatsisartut, at det er særdeles vanskeligt for myndighederne, borgerne og ombudsmanden at vurdere, om de enkelte myndigheders afgørelser kan påklages til en overordnet myndighed.

På ombudsmandens møde med Lovudvalget i Inatsisartut i oktober 2020 oplyste ombudsmanden fortsat ikke at have hørt fra Formandens Departement, uanset at formanden for Lovudvalget i mellemtiden også havde rettet henvendelse til Formanden for Naalakkersuisut om sagen med en opfordring til handling.

Umiddelbart efter ombudsmandens møde med Lovudvalget oplyste Formanden for Naalakkersuisut i et svarnotat til Inatsisartut, at der ikke længere var uklarheder om regelgrundlaget.

På den baggrund sendte ombudsmanden Lovudvalget en længere skriftlig gennemgang af problemstillingen og anførte herunder, at ombudsmanden ikke var enig med Formanden for Naalakkersuisut.

Ombudsmanden blev herefter orienteret om, at Formanden for Naalakkersuisut havde bedt Formandens Departement om at gennemgå forretningsordenen for Naalakkersuisut for at sikre, at der ikke er nogen uoverensstemmelser i forretningsordenen og de øvrige regler på området.

Ved udgangen af 2020 havde ombudsmanden ikke hørt fra Formandens Departement, og det gjorde sig fortsat gældende, da ombudsmanden den 24. august 2021 orienterede Lovudvalget om status i sagen. Sagen var fortsat uafklaret, da ombudsmanden i oktober 2021 mødtes med Lovudvalget. Ombudsmanden gav på dette møde udtryk for ikke at have fundet anledning til igen at rejse sagen overfor Formandens Departement, da departementet er bekendt med ombudsmandens opfattelse af gældende ret.

Ved beretningsårets udgang havde ombudsmanden fortsat ikke hørt fra Formandens Departement.

Borgere i Kangersuatsiaq havde i august mulighed for at tale med ombudsmandens medarbejder.

Ombudsmanden behandler hvert år en lang række sager, som ikke bliver offentliggjort på ombudsmandens hjemmeside. I dette afsnit omtales en række ikke offentliggjorte sager, som ombudsmanden har behandlet i 2021.

4.1 Genoptagelser af meddelte afgørelser

I forbindelse med behandling af en borgers klage blev ombudsmanden opmærksom på, at Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug (herefter departementet) havde truffet en afgørelse, hvori departementet tilsyneladende afskar borgeren muligheden for eventuelt at anmode om genoptagelse af sagen.

Når en borger henvender sig til en myndighed og anmoder myndigheden om at genoptage en tidligere afgjort sag – ofte med henblik på at træffe en ny afgørelse – skal myndigheden overveje, om og på hvilket grundlag sagen eventuelt skal genoptages. Denne proces kaldes remonstration.

I forvaltningsretten skelnes mellem to typer af remonstration: Lovbestemt remonstration og ulovbestemt remonstration.

Der tales om lovbestemt remonstration, når det ved lov er reguleret, hvornår en myndighed skal genoptage en sag.

Der tales om ulovbestemt remonstration, når en myndighed uden udtrykkelig lovbestemmelse om genbehandling skal genoptage en sag. Dette omfatter sager, hvor:

- Der fremkommer nye faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagen, der skaber sandsynlighed for, at sagen, hvis de nye oplysninger lægges til grund, vil få et andet udfald.
- Der fremkommer ændringer i retsgrundlaget med tilbagevirkende kraft.
- Der foreligger væsentlige sagsbehandlingsfejl.

Efter ombudsmandslovens § 15, stk. 1, kan ombudsmanden af egen drift tage en sag op til undersøgelse. Ombudsmanden kan benytte denne mulighed, hvis ombudsmanden i forbindelse med behandlingen af en klage, bliver opmærksom på en problemstilling, der ligger uden for selve klagen.

Ombudsmanden overvejede på baggrund af klagen at indlede en egen driftsag om departementets generelle håndtering af genoptagelser af meddelte afgørelser. Til brug for disse overvejelser bad ombudsmanden departementet om at besvare en række spørgsmål.

Under ombudsmandens indledende undersøgelser meddelte departementet, at departementet ikke havde haft til hensigt at afskære borgeren fra muligheden for at anmode om at få sin sag genoptaget. Departementet meddelte endvidere ombudsmanden, at ombudsmandens henvendelse havde givet departementet anledning til at ændre praksis for at forhindre og forebygge misforståelser.

Ombudsmanden besluttede på baggrund af departementets svar ikke at foretage sig yderligere.

(J.nr. 2020-905-0002)

4.2 Hele dokumenter og sager kan ikke uden videre undtages fra aktindsigt

En myndighed kan undtage oplysninger om bl.a. drifts- og forretningsforhold fra aktindsigt, hvis myndigheden efter et konkret skøn vurderer, at aktindsigt i oplysningerne er af væsentlig økonomisk betydning for den person eller virksomhed, som oplysninger angår.

En myndighed kan således undtage bestemte oplysninger fra aktindsigt, men ikke uden videre hele dokumenter eller sager. Der skal således gives aktindsigt i den del af dokumentet, der ikke kan undtages.

Dette følger af offentlighedslovens § 12.

En borger klagede i 2020 til ombudsmanden over, at det daværende Departement for Fiskeri, Fangst og Landbrug (nuværende Departement for Fiskeri og Fangst, herefter departementet) havde truffet afgørelse om kun delvist at imødekomme anmodning om aktindsigt i dokumenter om fiskerifinansieringspuljen.

Ombudsmanden bad departementet om akter og en udtalelse til sagen.

Departementet sendte akter og udtalelse til ombudsmanden og meddelte, at departementet havde genoptaget behandling af anmodningen om aktindsigt og truffet nye afgørelser.

Ombudsmanden valgte på den baggrund at afslutte sin undersøgelse af sagen.

(J.nr. 2020-802-0001)

4.3 Ombudsmanden kunne ikke kritisere Boligklagenævnets afgørelse

En borger klagede til ombudsmanden over Boligklagenævnets afgørelse om, at borgeren skulle betale for delvis normalstandsættelse af borgerens tidligere bolig. Borgeren havde oplyst til Boligklagenævnet, at boligen ikke var normalstandsset ved borgerens indflytning, og borgeren selv havde malet boligen ved fraflytning.

Ombudsmanden gennemgik klagen og Boligklagenævnets afgørelse. Det fremgik heraf, at Boligklagenævnet havde lagt vægt på, at der ikke forelå dokumentation for, at boligen ikke var normalstandsset ved borgerens indflytning. Boligklagenævnet havde endvidere lagt vægt på, at hverken boligselskabet INI A/S eller borgeren kunne fremvise billeder fra boligen, ligesom der i lejekontrakten ikke forelå aftale om fravigelse af kravet om normalstandsættelse af boligen ved fraflytning.

Det fremgik derudover af Boligklagenævnets afgørelse, at boligselskabet INI A/S over for Boligklagenævnet havde oplyst, at boligselskabet ingen billeder havde fra boligen på fraflytningstidspunktet. Det fremgik ligeledes af afgørelsen, at borgeren havde oplyst at have en masse billeder af boligen på sin gamle iPad, som borgeren ikke kunne åbne.

Efter en gennemgang af henvendelsen fandt ombudsmanden, at der ikke var udsigt til, at ombudsmanden ved en nærmere undersøgelse af sagen ville kunne kritisere Boligklagenævnets afgørelse. På den baggrund afviste ombudsmanden at behandle klagen under henvisning til § 14, stk. 1, i ombudsmandsloven. Efter denne bestemmelse afgør ombudsmanden, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse.

Ombudsmanden lagde ved sin behandling af klagen blandt andet vægt på, at Boligklagenævnet havde anmodet boligselskabet INI A/S om at sende de billeder fra lejligheden, som boligselskabet måtte være i besiddelse af, og at Boligklagenævnet ved afgørelsen havde lagt vægt på, at borgeren ikke havde kunnet dokumentere selv at have malet boligen ved fraflytning.

Ombudsmanden kunne på denne baggrund ikke kritisere afgørelsen, ligesom ombudsmanden ikke kunne kritisere Boligklagenævnet for at have truffet afgørelse ud fra de sagsakter, som Boligklagenævnet var i besiddelse af.

(J.nr. 2021-514-0002)

4.4 Klage over privatperson falder uden for ombudsmandens kompetence

Ombudsmanden modtager løbende klager fra borgere over privatpersoner. I 2021 modtog ombudsmanden ligeledes en klage fra en borger over en privatperson. Borgeren oplyste, at vedkommende igennem en længere periode havde følt sig udsat for chikane og personlig forfølgelse fra en privatperson og dennes familie.

Ombudsmanden afviste at behandle klagen på grund af manglende kompetence og henviste i den forbindelse til ombudsmandslovens § 7, stk. 1, hvoraf det fremgår, at ombudsmandens virksomhed omfatter bl.a. alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne.

Dette indebærer, at ombudsmanden ikke kan behandle klager over privatpersoner.

(J. nr. 2021-419-0002)

4.5 Forkerte myndigheder behandlede ansøgning om betaling af hjemrejseudgifter

En borger havde søgt Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse om få dækket udgifterne til hjemrejse efter at have fulgt et familiemedlem til behandling i Danmark. Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse meddelte borgeren afslag på at få dækket hjemrejseudgifterne til turen fra Danmark til Grønland.

Borgeren klagede herefter over styrelsens afgørelse til Departementet for Sundhed.

Departementet for Sundhed behandlede klagen og fastholdt afgørelsen med henvisning til, at borgeren ikke opfyldte betingelserne for at få dækket hjemrejseudgifterne af Sundhedsvæsenet.

Borgeren klagede herefter til ombudsmanden over departementets afgørelse.

Ombudsmanden gennemgik klagen og retsgrundlaget for den meddelte afgørelse.

Ved brev til departementet henviste ombudsmanden til forskellige bestemmelser i sundhedslovgivningen vedrørende kompetencen til at træffe afgørelse i sager om dækning af hjemrejseudgifter. Endvidere gav ombudsmanden over for departementet udtryk for den umiddelbare opfattelse, at hverken Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse eller Departementet for Sundhed havde haft kompetence til at træffe afgørelse i sagen, idet afgørelseskompetencen i henhold til lovgivningen er henlagt til Visitationsnævnet.

Ombudsmanden bad Departementet for Sundhed om at redegøre for myndighedernes kompetence til at træffe afgørelse i sager om dækning af rejseudgifter m.v., og om hvorvidt Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse samt Departementet for Sundhed havde været rette myndigheder til at træffe afgørelse i sagen.

Klager til ombudsmanden over forhold, som kan påklages til en anden forvaltningsmyndighed, kan ikke indgives, før den øverste administrative myndighed har truffet afgørelse om forholdet. Det fremgår af § 13 i ombudsmandsloven. Bestemmelsen er udtryk for det principielle synspunkt, at konflikter mellem forvaltningen og borgerne bør søges løst parterne imellem, før ombudsmanden inddrages i sagen.

Departementet for Sundhed meddelte herefter ombudsmanden, at Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse og Departementet for Sundheds behandling af klagen havde været en fejl, da styrelsen og departementet ikke havde været rette myndigheder til at træffe afgørelse i sagen, da kompetencen er henlagt til Visitationsnævnet.

På denne baggrund hjemviste departementet sagen til fornyet behandling ved Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse, herunder med henblik på, at styrelsen tilbagekaldte sin afgørelse og videresendte klagen til Visitationsnævnet.

Ombudsmanden meddelte herefter departementet og borgeren, at ombudsmanden ikke foretog sig yderligere.

(J.nr. 2020-161-0001)

4.6 En borgers medansvar for forlænget sagsbehandlingstid i ansøgning om tildeling af førtidspension

En borger kan have et medansvar for en myndigheds lange sagsbehandlingstid.

Det erfarede en borger, som klagede til ombudsmanden over en kommunes sagsbehandlingstid i forbindelse med borgerens ansøgning om tildeling af førtidspension. Det fremgik af borgerens klage, at kommunen efter 3,5 års sagsbehandlingstid endnu ikke havde truffet afgørelse om tildeling af førtidspension.

Ombudsmanden indhentede sagens akter og en udtalelse fra kommunen. Kommunen oplyste i sin udtalelse til ombudsmanden, at borgeren havde undladt at komme til flere møder med kommunen, ligesom borgeren havde undladt at deltage i kurser ved Majoriaq, uanset at borgeren var blevet orienteret om, at det var obligatorisk at deltage i de nævnte møder og kurser.

Udtalelsen og akterne blev efterfølgende sendt i partshøring hos borgeren. Ombudsmanden modtog i den forbindelse ingen bemærkninger fra borgeren.

Efter en gennemgang af sagen fandt ombudsmanden, at kommunen på grund af borgernes manglende samarbejde ikke kunne have forkortet sagsbehandlingstiden væsentligt.

Ombudsmanden afsluttede herefter sin behandling af sagen, da der ikke var udsigt til at ombudsmanden ved en undersøgelse i væsentligere omfang kunne kritisere kommunen.

(J. nr. 2020-104-0013)

4.7 Kommune kunne ikke kræve udbetalt underholdsbidrag tilbagebetalt

Hvis en offentlig myndighed fejlagtigt har udbetalt et beløb til en borger, er borgeren ikke altid forpligtet til at betale beløbet tilbage. Under særlige omstændigheder kan der være tale om, at hensynet til tilbagebetalingen af det uretmæssigt modtagne beløb brydes af hensynet til en borger, som i god tro har modtaget beløbet og måske i sin daglige livsførelse har indrettet sig herpå.

En borger klagede til ombudsmanden over, at en kommune havde truffet afgørelse om, at borgeren skulle tilbagebetale fejlagtigt udbetalt underholdsbidrag for en 4-årig periode.

Ombudsmanden bad kommunen om akter og en udtalelse til sagen. Herunder bad ombudsmanden kommunen om at redegøre for, om betingelserne for at kræve beløbet tilbagebetalt efter reglerne om fejlagtigt udbetalt ydelser var opfyldt (*condictio indebiti*).

Kommunen sendte akter og udtalelse til ombudsmanden og oplyste, at kommunen havde genoptaget behandlingen af sagen og truffet en ny afgørelse. Det fremgik af den nye afgørelse, at borgeren ikke længere skulle tilbagebetale det uretmæssigt modtagne beløb til kommunen.

Ombudsmanden valgte på den baggrund at afslutte sin undersøgelse af sagen.

(J. nr. 2021-809-0002)

4.8 En myndigheds handlinger af privatretlig karakter

Kerneområdet for ombudsmandens virksomhed er at tage stilling til, om myndigheder mv., der træffer afgørelser over for borgerne, overholder offentligretlige regler.

Dette meddelte ombudsmanden til en borger, som havde klaget over, at en myndighed ikke overholdt en aftale, som borgerens virksomhed havde indgået med den pågældende myndighed.

Ombudsmanden undersøger normalt kun myndigheders dispositioner af privatretlig karakter, hvis særlige forhold gør sig gældende, eksempelvis hvis der er spørgsmål om habilitet.

Efter ombudsmandens opfattelse var der i klagen tale om en privatretlig uenighed om overholdelsen af en kontrakt. Forholdet faldt derfor uden for kerneområdet for ombudsmandens virksomhed. Ombudsmanden besluttede på den baggrund ikke at undersøge sagen yderligere.

(J. nr. 2021-871-0001)

Borgere i Ikerasak havde i august mulighed for at tale med ombudsmandens medarbejder.

5

MEDDELELSER EFTER OMBUDSMANDSLOVENS § 11

Af ombudsmand Vera Leth

Efter § 11 i ombudsmandsloven skal jeg give Inatsisartut og Naalakkersuisut meddelelse, hvis jeg bliver opmærksom på mangler ved gældende love vedtaget af Inatsisartut, gældende landstingslove, landstingsforordninger eller administrative bestemmelser. Tilsvarende skal jeg give kommunalbestyrelsen meddelelse med hensyn til mangler ved kommunale bestemmelser.

Jeg har i 2021 ikke afgivet meddelelse efter denne bestemmelse i ombudsmandsloven.

I maj rejste et inspektionshold fra ombudsmanden til Qaqortoq for at besøge døgninstitutionen Akiliit.

Generelt om inspektioner

Formålet med ombudsmandens inspektioner er at undersøge, om de enkelte institutioner tager sig godt af beboerne og overholder de regler, der gælder for den enkelte institution. Under inspektionerne ser inspektionsholdet også på lokaler og indretning generelt. Inspektionsholdet har samtaler med både ledelse, medarbejdere, beboere og pårørende til beboere.

Almindeligvis bliver institutionerne varslet skriftligt i god tid forud for en inspektion, men ombudsmanden kan også gennemføre uanmeldte inspektioner.

Inspektionerne gennemføres af et inspektionshold fra ombudsmanden. Ombudsmanden inviterer Børnerettighedsinstitutionen, MIO, og Handicaptalsmandsinstitutionen, Tilioq, til at deltage i de inspektioner, hvor ombudsmanden skønner, at det er relevant.

Efter en inspektion udarbejder ombudsmanden en rapport. Heri beskrives, hvilke problemstillinger inspektionsholdet blev opmærksom på under besøget. Endvidere fremgår ombudsmandens anbefalinger til den enkelte institution af inspektionsrapporten.

Derudover kan en inspektion give anledning til, at ombudsmanden henvender sig til selvstyrets myndigheder eller til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor institutionen ligger.

Oversigt over inspektioner i 2021

Nedenfor følger en oversigt over årets inspektioner efterfulgt af en kort omtale af hver inspektion. Inspektionsrapporterne kan læses i deres helhed på ombudsmandens hjemmeside www.ombudsmand.gl.

Dato	Institution	Institutionstype	Tilioq eller MIO deltog	Antal samtaler med beboere	Antal samtaler med medarbejdere	Antal samtaler med pårørende
9. og 10. marts 2021	Alderdomshjemmet i Uumannaq	Alderdomshjem		12	12	
10. og 11. maj 2021	Akilliit i Qaortoq	Institution for børn og unge	MIO	6	8	
12. og 13. maj 2021	Alderdomshjemmet i Nanortalik	Alderdomshjem		7	8	
18. og 19. november 2021	Plejhjemmet Qupanuk i Sisimiut	Plejhjem		4	12	5

Alderdomshjemmet i Uumannaq

Den 9. og 10. marts 2021 gennemførte et inspektionshold fra ombudsmanden en varslet inspektion af alderdomshjemmet Sorlaqarfiit i Uumannaq.

Det fremgår bl.a. af rapporten, at det var ombudsmandens overordnede indtryk, at Sorlaqarfiit tilbyder hyggelige og trygge rammer for beboerne, og at Sorlaqarfiits ledelse og medarbejdere gør meget for at respektere beboernes ønsker.

Forud for inspektionen blev inspektionsholdet bekendt med, at Sorlaqarfiit ikke havde været opmærksomme på de gældende regler om magtanvendelse på det sociale område.

På baggrund af de oplysninger, som inspektionsholdet modtog forud og under inspektionen, konkluderede ombudsmanden, at alderdomshjemmets ledelse og personale ikke havde et tilstrækkeligt kendskab til reglerne i magtanvendelsesloven. Det var efter ombudsmandens opfattelse behov for at styrke kendskabet til magtanvendelsesloven.

Ombudsmanden fandt, at der herved var sket en afgørende svækkelse af beboernes retssikkerhed. Ombudsmanden betegnede dette som uacceptabelt og yderst kritisabelt.

Ombudsmanden orienterede derfor kommunalbestyrelsen i Avannaata Kommunia og Lovudvalget i Inatsisartut om forholdene under henvisning til ombudsmandslovens § 23 om "fejl eller forsømmelser af større betydning".

Avannaata Kommunia fremkom med bemærkninger til et udkast til inspektionsrapporten, hvor kommunen tilkendegav at ville rette op på de påpegede forhold.

På baggrund af Avannaata Kommuniias bemærkninger anså ombudsmanden herefter sagen om inspektion af alderdomshjemmet for afsluttet.

Angerlarsimaffik Akilliit i Qaqortoq

Den 10. og 11. maj 2021 gennemførte et inspektionshold fra ombudsmanden en varslet inspektion af den selvejende døgninstitution, Angerlarsimaffik Akilliit (herefter Akilliit) i Qaqortoq.

Det fremgår af rapporten, at ombudsmandens overordnede indtryk af Akilliit var særdeles positivt.

Det var således ombudsmandens indtryk, at både ledelsen og medarbejderne er dedikerede og omsorgsfulde, og at ledelsen har fokus på at skabe trygge og hjemlige rammer for beboerne.

De seks beboere, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de var glade for at bo på institutionen, og at de havde det godt med medarbejderne.

Der var stor stabilitet i både ledelses- og medarbejdergruppen, og de otte medarbejdere, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de var meget glade for at arbejde på institutionen.

Det var endvidere ombudsmandens indtryk, at både ledelsen og medarbejderne havde kendskab til reglerne om magtanvendelse. Endvidere havde ledelsen og medarbejderne fokus på at undgå magtanvendelse.

Ombudsmanden havde kun få bemærkninger til forholdene på Akilliit, herunder til indberetning af magtanvendelse.

Under inspektionen blev det konstateret, at en magtanvendelse den 30. marts 2020 ikke var blevet indberettet efter reglerne i magtanvendelsesloven. Ombudsmanden fandt dette forhold kritisabelt.

Forstanderen oplyste den 19. maj 2021 til ombudsmanden, at magtanvendelsen nu var blevet indberettet.

Ombudsmanden noterede sig oplysningen og henstillede, at ledelsen er opmærksom på, at magtanvendelser skal indberettes inden 3 dage til opholdskommunen, hjemkommunen, Naalakkersuisut og til det enkelte barns eventuelle børnebisidder.

Herudover havde ombudsmanden bemærkninger vedrørende udlevering af magtanvendelsesloven til medarbejderne samt til Akilliits seksualpolitik om kæresteforhold mellem beboerne.

Akilliit kom med bemærkninger til et udkast til inspektionsrapport. Bemærkningerne gav ikke anledning til yderligere, og ombudsmanden anså herefter sagen om inspektion af Akilliit for afsluttet.

Alderdomshjemmet i Nanortalik

Den 12. og 13. maj 2021 gennemførte et inspektionshold fra ombudsmanden en varslet inspektion af alderdomshjemmet i Nanortalik.

Det fremgår af rapporten fra inspektionen, at det var ombudsmandens overordnede indtryk, at alderdomshjemmet tilbyder trygge rammer for beboerne, og at alderdomshjemmets ledelse og medarbejdere er opmærksomme på at undgå fysisk magtanvendelse overfor beboerne.

Medarbejderne virkede samvittigheds- og omsorgsfulde, og de beboere, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de overordnet set var glade for at bo på alderdomshjemmet, og at medarbejderne behandlede dem godt.

Ombudsmanden omtaler i rapporten også forhold, der gav anledning til bemærkninger bl.a. om medarbejdernes kendskab til magtanvendelsesloven og forhold vedrørende alderdomshjemmets husregler.

I rapporten kritiserer ombudsmanden, at alderdomshjemmet i et tilfælde ikke havde registreret og indberettet en magtanvendelse overfor en beboer.

Alderdomshjemmet og Kommune Kujalleq fremkom med bemærkninger til et udkast til inspektionsrapporten, hvor de bl.a. oplyste, at der efter ombudsmandens inspektion havde været undervisning i reglerne om indberetning af magtanvendelse.

Plejehjemmet Qupanuk i Sisimiut

Den 18. og 19. november 2021 gennemførte et inspektionshold fra ombudsmanden en varslet inspektion af plejehjemmet Qupanuk i Sisimiut.

Et udkast til rapport fra inspektionen var ikke sendt i høring inden årets udgang, og rapporten vil derfor først foreligge i 2022.

Gertrud Rask Minde i Sisimiut (Besøgt i 2020)

Den 10.-12. juni 2020 gennemførte et inspektionshold fra ombudsmanden en varslet inspektion af den selvstyrejede institution Gertrud Rask Minde i Sisimiut. Den 11. december 2020 blev et udkast til inspektionsrapport sendt til Gertrud Rask Minde og det daværende Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet.

Ved breve af 2. februar og 25. februar 2021 sendte det daværende Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet de samlede bemærkninger fra Gertrud Rask Minde og departementet udarbejdet af socialstyrelsen. Den 9. april 2021 sendte ombudsmanden sin endelige rapport om inspektionen til Gertrud Rask Minde.

Det fremgår bl.a. af rapporten, at ombudsmanden fik et overordnet positivt indtryk af Gertrud Rask Minde som en institution, hvor ledelsen har fokus på at skabe trygge, gennemskelige og hjemlige rammer for beboerne. Det var ligeledes ombudsmandens indtryk, at ledelsen og medarbejderne varetager deres opgaver på en dedikeret og samvittighedsfuld måde og er opmærksomme på i videst muligt omfang at undgå magtanvendelse over for beboerne.

Beboerne virkede glade for at bo på institutionen og lod til at have gode relationer til medarbejderne. Både medarbejderne og de pårørende, som inspektionsholdet havde haft samtaler med, talte positivt om institutionen.

Der var forhold på institutionen, som gav anledning til bemærkninger fra ombudsmanden.

Ombudsmanden fandt det bl.a. kritisabelt, at institutionen i fire tilfælde ikke havde indberettet magtanvendelse overfor beboere. Ombudsmanden noterede sig samtidig, at

socialstyrelsen i bemærkningerne til rapporten bl.a. havde oplyst, at styrelsen havde igangsat et samarbejde med Gertrud Rask Minde, og at Gertrud Rask Minde vil sørge for, at alle magtanvendelser indberettes, at de indberettes rettidigt, og at de dertil udarbejdede indberetningsskemaer udfyldes korrekt.

Ombudsmanden blev under inspektionen opmærksom på, at institutionen på en af afdelingerne anvendte babyalarmer med videoovervågning, når børnene sov. Ombudsmanden skrev i udkastet til rapporten, at ombudsmanden fandt, at brugen af babyalarmerne var ulovlig, og henstillede, at institutionen indstillede brugen heraf. Socialstyrelsen skrev i sine bemærkninger til rapporten, at styrelsen havde tydeliggjort overfor institutionen, at brugen af alarmerne er ulovlig, og at styrelsen vil følge op på, at der hurtigt findes en anden løsning. Ombudsmanden forstod socialstyrelsens bemærkninger sådan, at socialstyrelsen var enig med ombudsmanden i, at der ikke var hjemmel til at anvende babyalarmerne. Socialstyrelsen oplyste ved en opfølgende e-mail den 24. marts 2021, at babyalarmerne ikke længere blev brugt.

På baggrund af socialstyrelsens bemærkninger anså ombudsmanden herefter sagen om inspektion af Gertrud Rask Minde for afsluttet.

Utoqqaat Illuat i Nuuk (Besøgt i 2020)

Den 12. og 13. august 2020 gennemførte et inspektionshold fra ombudsmanden en varslet inspektion af det kommunale alderdomshjem, Utoqqaat Illuat, i Nuuk. Den 22. oktober 2020 blev et udkast til inspektionsrapport sendt til Utoqqaat Illuat og Kommuneqarfik Sermersooq.

Ombudsmanden modtog den 12. februar 2021 Kommuneqarfik Sermersooq og Utoqqaat Illuats samlede bemærkninger. Den 7. april 2021 sendte ombudsmanden sin rapport om inspektionen til Utoqqaat Illuat.

Det fremgår bl.a. af rapporten, at det var ombudsmandens overordnede indtryk, at Utoqqaat Illuat tilbyder trygge rammer for beboerne, og at de ansatte udfører arbejdet med respekt for beboerne.

Under inspektionen blev inspektionsholdet oplyst om, at der er personalemangel og i nogle perioder højt sygefravær, og at dette påvirker medarbejdernes mulighed for at udføre deres arbejde. Disse forhold blev under inspektionen drøftet med institutionens ledelse og forvaltningens repræsentant.

Under inspektionen fremkom ombudsmanden med bemærkninger til institutionens indretning og til institutionens opbevaring af medicin på afdelingerne.

I sine bemærkninger til den foreløbige udgave af rapporten redegjorde Kommuneqarfik Sermersooq for allerede iværksatte tiltag foretaget efter inspektionens gennemførelse og påtænkte initiativer for at rette op på de påpegede forhold.

På baggrund af Kommuneqarfik Sermersooqs bemærkninger anså ombudsmanden herefter sagen om inspektion af Utoqqaat Illuat for afsluttet.

I maj rejste et inspektionshold fra ombudsmanden til Nanortalik for at besøge alderdomshjemmet.

BESØG OG REJSER

Af ombudsmand Vera Leth

Inspektion af alderdomshjemmet Sorlaqarfiit i Uummannaq

Den 9. og 10. marts 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere en varslet inspektion af alderdomshjemmet Sorlaqarfiit i Uummannaq.

Informationskampagne i Uummannaq

Den 11. marts 2021 havde borgerne i Uummannaq mulighed for at tale med tre af mine medarbejdere.

Møde med børnetalsmanden

Den 9. april 2021 havde jeg et møde med børnetalsmanden, hvor vi blandt andet drøftede sager af fælles interesse og muligheder for fremtidigt samarbejde.

Informationskampagne i Qaqortoq

Den 6. maj 2021 havde borgerne i Qaqortoq mulighed for at tale med tre af mine medarbejdere.

Undervisning i Qaqortoq

Den 7. maj 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere undervisning i forvaltningsret for chefer og medarbejdere i Kommune Kujalleq.

Inspektion af Akilliit i Qaqortoq

Den 10. og 11. maj 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere en varslet inspektion af den selvejende døgninstitution Akilliit i Qaqortoq.

Inspektion af alderdomshjemmet i Nanortalik

Den 12. og 13. maj 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere en varslet inspektion af alderdomshjemmet i Nanortalik.

Informationskampagne i Nanortalik

Den 13. maj 2021 havde borgerne i Nanortalik mulighed for at tale med tre af mine medarbejdere.

Møde med Socialstyrelsen

Den 29. juni 2021 havde tre af mine medarbejdere et møde med Socialstyrelsen, som orienterede om styrelsens understøttelse af kommunerne på socialområdet.

Møde med foreningen Grønlandske Børn

Den 19. august 2021 havde jeg et møde med Generalsekretæren for foreningen Grønlandske Børn, hvor vi blandt andet drøftede børns klagemuligheder.

Informationskampagne

En af mine medarbejdere deltog i perioden fra den 24. august til 8. september 2021 i en informationskampagne arrangeret af Center for Arbejdsskade med skib til Kullorsuaq med anløb i Ilulissat, Uumannaq, Qaarsut, Ikerasak, Saattut, Ukkusissat, Upernavik Kujalleq, Kangersuatsiaq, Kullorsuaq, Nuussuaq, Innaarsuit, Upernavik, og Maniitsoq, i alt 13 byer og bygder. Alle steder var der mulighed for at tale med min medarbejder. 25 borgere henvendte sig, en klage blev indgivet, og der blev givet en orientering om ombudsmandens funktioner og opgaver.

Møde med Djøf

Den 31. august 2021 havde to af mine medarbejdere et møde med Djøf Offentligs bestyrelse, hvor ombudsmandens funktioner og opgaver blandt andet blev drøftet.

Møde med Lovudvalget i Inatsisartut

Den 11. oktober 2021 havde jeg et møde med Lovudvalget i Inatsisartut, hvor jeg havde lejlighed til at orientere udvalget om de emner, som jeg havde omtalt i min beretning for 2020 og drøfte nogle aktuelle problemstillinger og udfordringer på det forvaltningsretlige område.

Kommunebesøg i Qaqortoq

Den 11.-13. oktober 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere et tilsynsbesøg ved Kommune Kujalleqs lokalforvaltning i Qaqortoq for at gennemgå udvalgte sager om anbringelse og hjemgivelse af børn.

Møde med Folketingets Ombudsmand

Den 21. oktober 2021 havde min retschef og flere af mine medarbejdere et møde med medarbejdere fra Folketingets Ombudsmand. Under mødet blev der blandt andet drøftet sager af fælles interesse.

Kommunebesøg i Sisimiut

Den 15.-17. november 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere et tilsynsbesøg ved Qeqqata Kommunias lokalforvaltning i Sisimiut for at gennemgå udvalgte sager om anbringelse og hjemgivelse af børn.

Inspektion af plejehjemmet i Sisimiut

Den 18. og 19. november 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere en varslet inspektion af plejehjemmet Qupanuk i Sisimiut.

Undervisning i Sisimiut

Den 22. november 2021 gennemførte tre af mine medarbejdere undervisning i forvaltningsret for chefer og medarbejdere i Qeqqata Kommunia.

Møde med handicaptalsmanden

Den 29. november 2021 havde jeg et møde med den nyudnævnte handicaptalsmand, hvor vi drøftede kompetenceafgrænsninger og sager af fælles interesse.

I oktober rejste et inspektionshold fra ombudsmanden til Sisimiut for at besøge plejehjemmet i Sisimiut.

Borgere i Uummannaq havde i marts mulighed for at tale med ombudsmandens medarbejdere.

8

PERSONALE

Af ombudsmand Vera Leth

Jeg ansatte Amalie Gustafsson pr. 1. januar 2021 som fuldmægtig. Amalie Gustafsson er juridisk kandidat fra Aarhus Universitet.

Ole Heinrich fratrådte sin stilling som tolk i marts 2021. Jeg ansatte i stedet Gerda Kreutzmann i stillingen pr. 1. juni 2021.

Camilla Leidesdorff Laudrup fratrådte sin stilling som specialkonsulent ved udgangen af september måned 2021.

Jeg ansatte i stedet Monica Schnügger pr. 15. oktober 2021 som fuldmægtig. Monica Schnügger er juridisk kandidat fra Københavns Universitet.

Embedet havde ved årets udgang følgende medarbejdere:

Retschef Kim Blokbo

Cheftolk Jørgen Hansen

Specialkonsulent Henrik Bach

Fuldmægtig Maliina L. Lyberth

Fuldmægtig Kamilla Krogh Jensen

Fuldmægtig Anja Rindom Bøndergaard

Fuldmægtig Amalie Gustafsson

Fuldmægtig Monica Schnügger

Tolk Gerda Kreutzmann

Sekretær Alice Møller

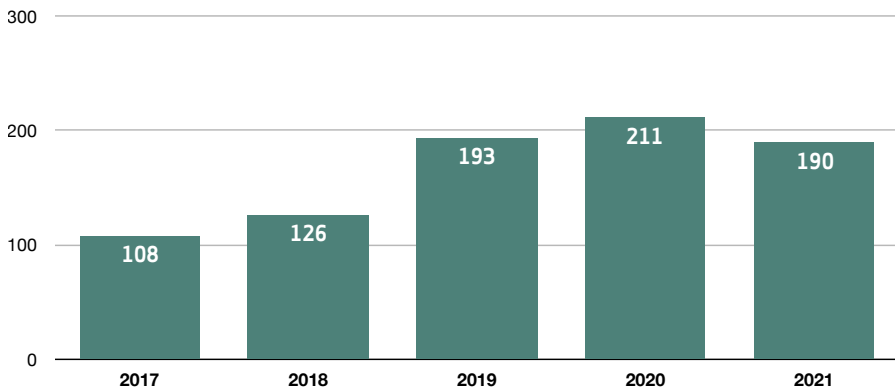
Dette kapitel indeholder hovedtallene for ombudsmandens sagsbehandling i 2021. Til sammenligning fremgår tal fra de fire forudgående år.

NYE SAGER I 2021

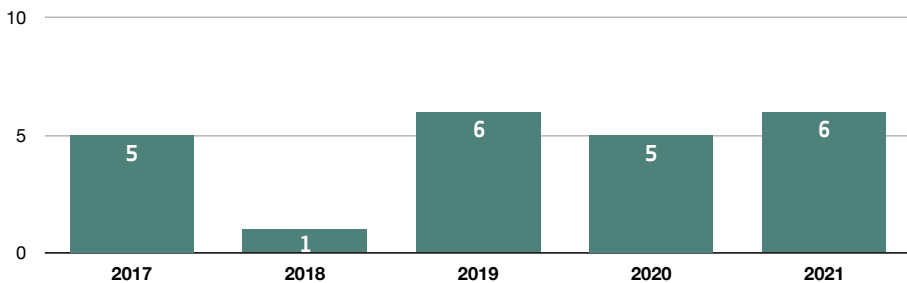
Oprettede klagesager	190
Oprettede egen drift-sager	6
Total	196

Gennemførte inspektioner	4
Vejledninger	288

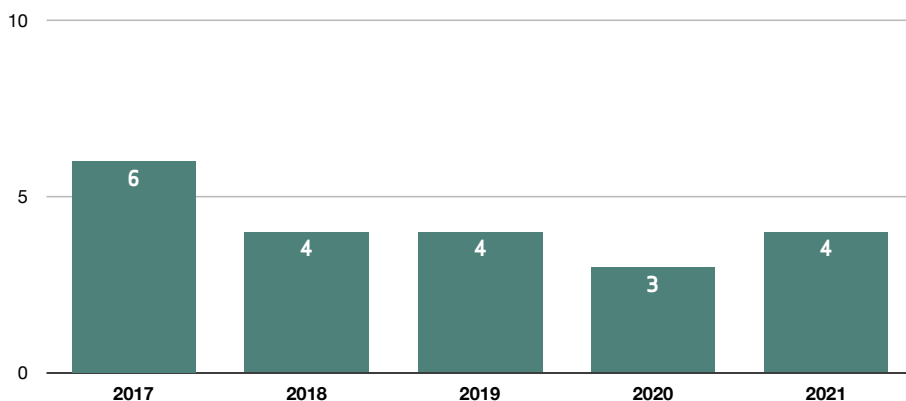
Oprettede klagesager

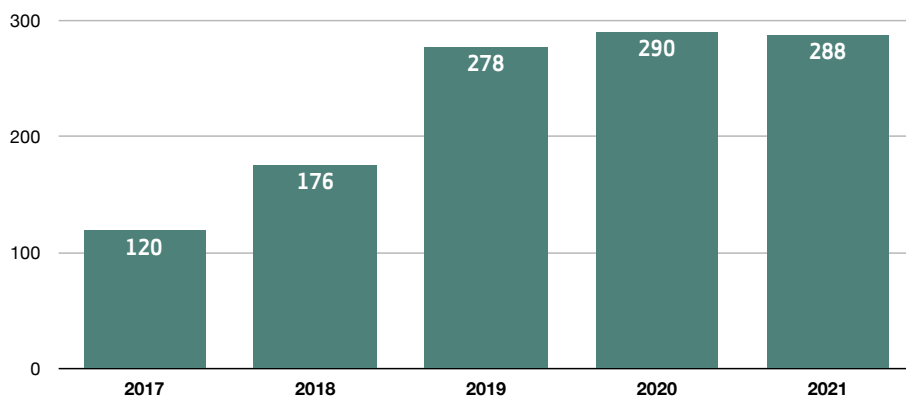
Oprettede egen drift-sager

Gennemførte inspektioner

Vejledninger

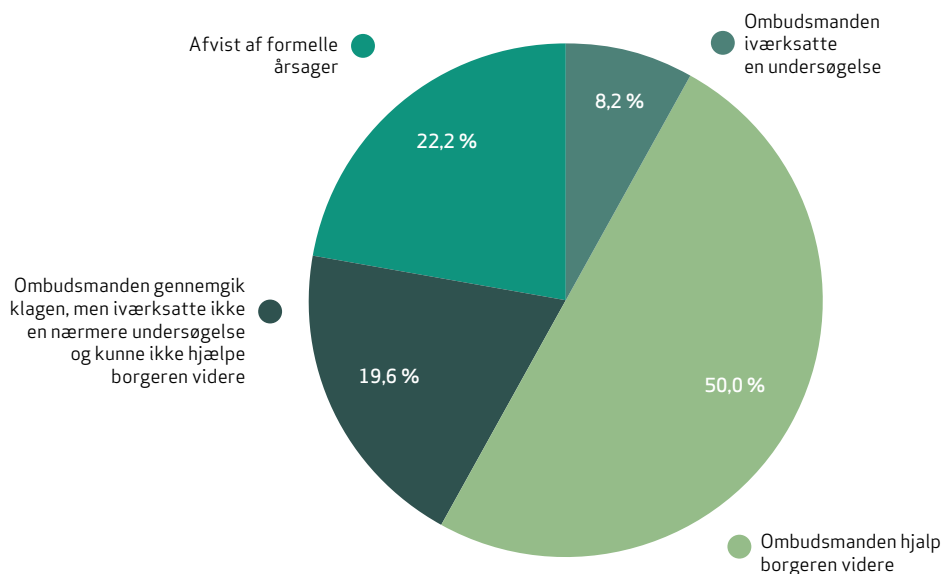
AFSLUTTEDE SAGER I 2021

De følgende opgørelser er baseret på de sager, som blev afsluttet i 2021. Opgørelserne vedrører således afsluttede sager, som kan være modtaget i både 2021 og i de forudgående beretningsår.

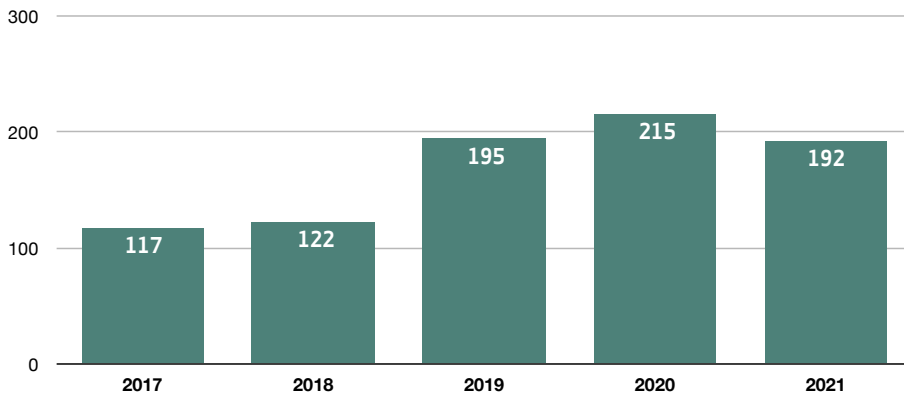

Sådan endte sagerne:

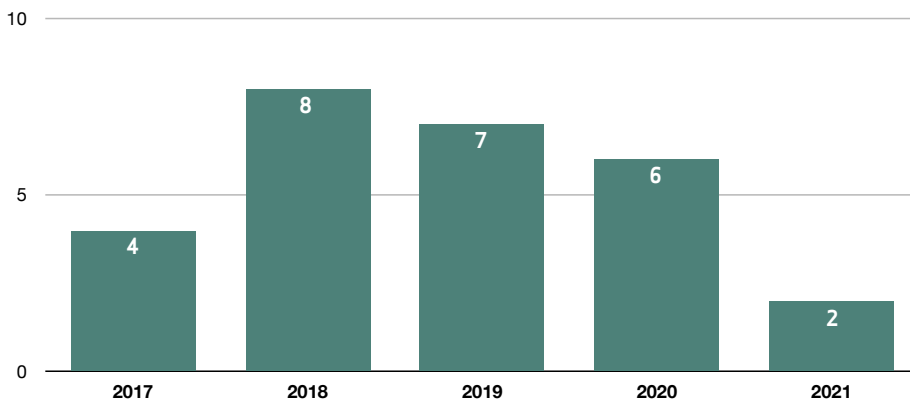
Ombudsmanden iværksatte en undersøgelse	
Kritik, henstillinger mv.	5
Ikke kritik, henstillinger mv., herunder pga. myndighedens genoptagelse	11
Ombudsmanden hjalp borgeren videre	97
Ombudsmanden gennemgik klagen, men iværksatte ikke en nærmere undersøgelse og kunne ikke hjælpe borgeren videre	38
Afvist af formelle årsager	
Klagen var indgivet for sent	4
Andre klagemuligheder var ikke udnyttet, og ombudsmanden kunne ikke hjælpe borgeren videre	5
Klagen angik Inatsisartut, domstolene, rigsmyndigheder eller andre, som ikke er omfattet af ombudsmandens kompetence	20
Klagen blev tilbagekaldt eller klager reagerede ikke på ombudsmandens henvendelser	13
Ombudsmanden erklærede sig inhabil	1
Anonyme klager	0
Afsluttede sager i alt	194
Heraf egen drift-sager	2

Afsluttede klagesager

Afsluttede egen drift-sager

Hvad dækker betegnelserne over?

Ombudsmanden iværksatte en undersøgelse

Denne kategori omfatter sager, hvor ombudsmanden har foretaget undersøgelser og f.eks. indhentet akter og/eller en udtalelse fra den myndighed, som klagen vedrører.

Ombudsmanden hjalp borgeren videre

Denne kategori omfatter sager, som ombudsmanden har behandlet på en anden måde end ved at iværksætte en undersøgelse. Det er sager, som ombudsmanden finder rigtigst i første omgang at oversende til den relevante myndighed til videre behandling. Det omfatter eksempelvis sager, der ikke er færdigbehandlet af myndigheden og sager, hvor myndigheden ikke har haft lejlighed til at forholde sig til (alle) klagerens argumenter. Kategorien omfatter også sager med rekursadgang, og hvor ombudsmanden oversender sagen til rekursmyndigheden.

Ombudsmanden gennemgik klagen, men iværksatte ikke en nærmere undersøgelse og kunne ikke hjælpe borgeren videre

Denne kategori omfatter sager, som ikke giver anledning til at iværksætte en undersøgelse eller behandle på anden måde. Det er f.eks. sager, hvori det er klart, at der indgår en bevisvurdering, sager vedrørende forvaltningens rent privatretlige virksomhed, bagatelsager, sager med et politisk formål eller sager, hvor det allerede ud fra klagen kan konstateres, at der ikke er udsigt til kritik eller til at kunne hjælpe borgeren til en bedre retsstilling.

Nedenstående opgørelse viser, hvem der blev klaget over, og hvordan sagerne endte hos ombudsmanden.

Hvem blev der klaget over ¹	Undersøgelser		Ombudsmanden hjalp borgeren videre	Ombudsmanden gennemgik klagen, men iværksatte ikke en nærmere undersøgelse og kunne ikke hjælpe borgeren videre	Afvist af formelle årsager
	Kritik mv.	Ikke kritik mv.			
En eller flere kommuner ²	3	4	69	19	17
Departementet for Udenrigsanliggender				1	
Departementet for Finanser og Ligestilling		1	1		
Departementet for Boliger og Infrastruktur		1		2	
Departementet for Fiskeri og Fangst	1	3	2	1	
Departementet for Sundhed			2	1	
Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke	1	1	2	1	
Departementet for Erhverv og Handel					1
Andre myndigheder mv., der er omfattet af ombudsmandens kompetence			4	2	1
Bispekontoret			3		
Boligklagenævnet				1	
Det Sociale Ankenævn		1	1	5	
INI A/S			1		4
Kollegieadministrationens Fælleskontor				1	

¹ Tabellerne med hvem der blev klaget over er inddelt efter de departementer, der eksisterede ved årets udgang. Afsluttede sager vedrørende myndigheder, der er flyttet til et andet ressortområde eller nedlagt, er placeret under det departement, hvor kompetencen lå ved årets udgang.

² Der er foretaget en samlet optælling af alle sager vedrørende de forskellige kommuner. Dette skyldes hensynet til klagers mulighed for at forblive anonym.

Landslægeembedet			1	1	
Skatterådet				1	
Skattestyrelsen			5		
Socialstyrelsen			1		1
Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse			1		
Økonomi og Personalestyrelsen			1	1	1
Sundhedsvæsenet, herunder grønlandske hospitaler mv.			3	1	
Uklart, hvilken myndighed der blev klaget over					1
Myndigheder mv., der ikke er omfattet af ombudsmandens kompetence					17

HVAD HANDLEDE SAGERNE OM?

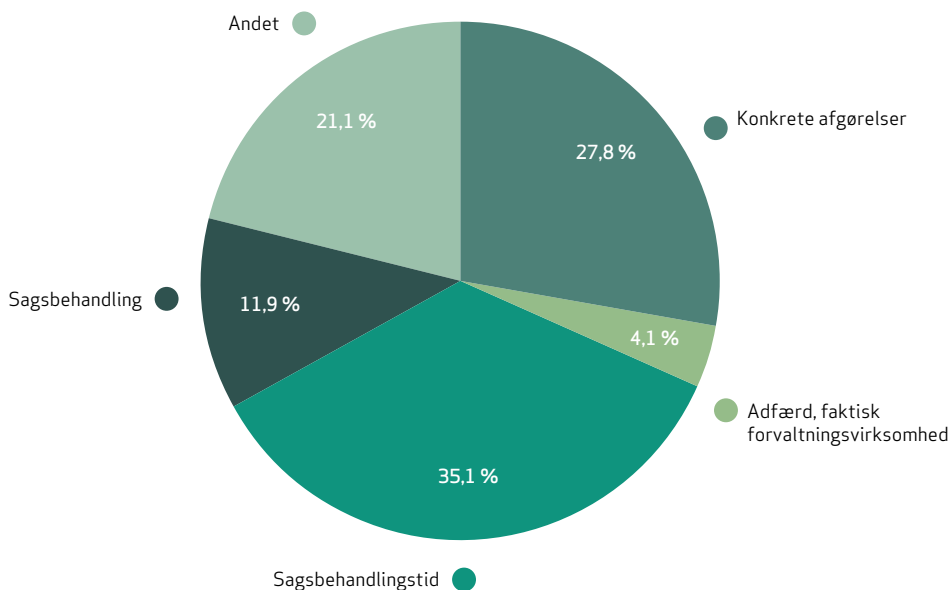
Nedenstående opgørelse viser sagernes fordeling på, hvem der blev klaget over, og hvad sagerne handlede om.

Hvem blev der klaget over	Konkrete afgørelser	Adfærd, faktisk forvaltningsvirksomhed	Sagsbehandlingstid	Sagsbehandling	Andet
Avannaata Kommunia	2		6	4	2
Kommune Kujalleq	2		11	1	3
Kommuneqarfik Sermersooq	11		20	6	8
Kommune Qeqertalik	5	1	8	3	5
Qeqqata Kommunia	4		8	1	1
Departementet for Udenrigsanliggender	1				
Departementet for Finanser og Ligestilling	1		1		
Departementet for Boliger og Infrastruktur	3				
Departementet for Fiskeri og Fangst	5			1	1
Departementet for Sundhed	2		1		
Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke	1		2		2
Departementet for Erhverv og Handel	1				
Andre myndigheder mv., der er omfattet af ombudsmandens kompetence	2	2	2		
Bispekontoret	2		1		
Boligklagenævnet	1				
Det Sociale Ankenævn	4		2		1
INI A/S			1	2	2
Kollegieadministrationens Fælleskontor					1
Landslægeembedet	1		1		
Skatterådet	1				
Skattestyrelsen	1		1	2	1
Socialstyrelsen			1		1

Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse			1		
Økonomi og Personalestyrelsen		1		2	
Sundhedsvæsenet, herunder grønlandske hospitaler mv.		1			3
Uklart, hvilken myndighed der blev klaget over					1
Myndigheder mv., der ikke er omfattet af ombudsmandens kompetence	4	3	1	1	8

I ALT:

Konkrete afgørelser	54
Adfærd, faktisk forvaltningsvirksomhed	8
Sagsbehandlingstid	68
Sagsbehandling	23
Andet	41

Fejl eller forsømmelser af større betydning

Hvis ombudsmandens undersøgelse af en sag viser, at der i den offentlige forvaltning må antages at være begået fejl eller forsømmelser af større betydning, skal ombudsmanden give meddelelse om sagen til Lovudvalget i Inatsisartut og samtidig enten til Naalakkersuisut eller kommunalbestyrelsen. Det fremgår af § 23 i ombudsmandsloven.

I 2021 afgav ombudsmanden 3 meddelelser efter § 23 i ombudsmandsloven.

De tre meddelelser vedrørte følgende myndigheder:

- Avannaata Kommunia (se afsnit 3.5)
- Avannaata Kommunia (Alderdomshjemmet i Uummanaq, se afsnit 6)
- Departementet for Fiskeri og Fangst (se afsnit 3.4)

Sætteombudsmandssager

I 2021 erklærede ombudsmanden sig inhabil i 1 sag, som derfor af Lovudvalget i Inatsisartut blev oversendt til behandling hos sætteombudsmanden, som i beretningsåret 2021 var Folketingets Ombudsmand.

Sætteombudsmanden afsluttede i 2021 i alt 0 sager.